

PAPER DETAILS

TITLE: ANKARA'DA YEREL AKTÖRLERİN YEREL YÖNETİM REFORM TASARISINA BAKISLARI
ÜZERİNE BİR ALAN ARASTIRMASI

AUTHORS: Ayse ÇOLPAN KAVUNCU

PAGES: 187-218

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/287565>

ANKARA'DA YEREL AKTÖRLERİN YEREL YÖNETİM REFORM TASARISINA BAKIŞLARI ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Ayşe Çolpan KAVUNCU*

Özet :

Türkiye’de yıllardır yerel yönetimlere yönelik reform çalışmaları ile ilgili yapıla gelen tartışmalar özellikle 1980’lerden sonra küreselleşme-yerelleşme kışkırtıcısında daha da fazla gündeme gelmiştir. Bu makalede, “Değişimin Yönetimi İçin Yönetimde Değişim”, “Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı” ve “Mahalli İdareler Kanun Tasarıları” şeklinde 3 ana kısımdan oluşan “Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma” tasarına, bu tasarının özellikle mahalli idarelerde meydana getirdiği yeniliklere, Ankara Büyükşehir Belediye sınırları içindeki yerel aktörlerin yaklaşımları belirlenmeye çalışılmıştır. Bunun için öncelikle tasarının gerekçesi olan küreselleşme kavramı üzerinde durulmuş, ardından Tanzimat’tan günümüze kadar Türk Yerel Yönetim Sistemi özetlenmiştir.

Son olarak da tasarı ve yerel yönetimlerde yaşanan sorunlara kısaca değinilerek alan araştırmasının bulgularına geçilmiştir. Bulgular tespit edilirken özellikle eski düzenlemeler ile yeni düzenlemeler arasındaki temel farklar üzerinden hareket edilmiş ve daha çok yerel yönetimlerin özerkliği konusu ve merkezi yönetim ile ilişkileri üzerinde durulmuştur. Alan araştırması, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Keçiören ve Çankaya Belediyesi, Ankara İl Özel İdaresi, Ankara Ticaret Odası, Genel-İş ve Hizmet-İş Sendikaları ve CHP, AKP ve MHP Ankara İl Teşkilatları’nda yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Yerel yönetimler, küreselleşme, yerel demokrasi, yerel yönetimler reform tasarısı.

* Arş. Gör., İnönü Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü / ODTÜ, Sosyal Bilimler Ens., Kentsel Politika Planlaması ve Yerel Yönetimler Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, aysekavuncu@yahoo.com

**THE LOCAL ACTOR'S PERSPECTIVE ON
THE PROJECT OF THE LOCAL GOVERNMENT REFORM: THE CASE OF
ANKARA**

Abstract :

The discussions in terms of reform efforts for the local governments in Turkey for years have come up more especially after the 1980s during the clamp of globalization-localization. In this article, it is tried to define how the local actors in the borders of Ankara Metropolitan Municipality perceive the draft, called "The Restructured in The Public Administration", which is consisted of "The Changing in the Administration for Administating Changing", "The Basic Stage Legislation of Public" and "The Stage Legislations of The Local Governments". Firstly, because the draft has been prepared to inevitably adjust the change started at 1970s, at least its argument is so, the globalization has been discussed. Secondly, for putting forward the reasons of the draft, the historical evaluation of local government from Tanzimat to recent years in Turkey has been reviewed. Thirdly, the draft is mentioned to emphasize the point of crisis structurally.

Finally, the field survey has been stated for determining of the aspects of the local actors about the draft. While determining the results; the fundamental differences between the old and the new arrangements, the autonomy of the local governments and the relationships between local and central government are especially highlighted. The field survey has been applied to the local actors, who are Metropolitan Municipality, County Municipalities (Keçiören, Çankaya), Special Provincial Administration (İl Özel İdaresi), Ankara Chamber of Commerce (ATO), The Labor Unions (Genel-İş and Hizmet-iş), the city organization of political parties (AKP, CHP and MHP) in order to get their opinion.

Keywords : Local government, globalization, local democracy, the reform bill of local government.

GİRİŞ

Türkiye, tüm dünyadaki değişim rüzgârından 1980'lerden sonra hızla etkilenmeye başlamıştır. Kapitalist sistemin girdiği krizinden, neo-liberal politikalarla çıkma çabası, Türkiye'de yansımaları 1980'lerle beraber göstermiş ve bu tarihten sonra yönetim alanında yeniden yapılanma çalışmaları, önceki dönemden hızlı bir şekilde farklılaşarak ortaya çıkmıştır.

Bu dönemin belli başlı özellikleri olarak, birincisi, neo-liberal sistemin öngördüğü yeni devlet yapısı söylenebilir. Neo-liberal sistem, sınırlı devlet yapısı öngörmekte ve bunu sağlamanın temel yolu olarak da kamusal hizmetlerin çoğunu yerel yönetimlere devrederek, bunların bu yolla özel sektöre aktarılmasını öngörmektedir. Ayrıca uluslararası sermayenin de güçlenmesine paralel olarak yerel

alanlara daha fazla girme isteğiyle yerel ve küresel – ulus devleti devre dışı bırakarak- işbirliğine gitmektedir. Bu anlamda modernliğin uzantısı olan ulus-devlet, modernliğe getirilen eleştiriler doğrultusunda ve yukarıdaki küresel-yerel işbirliğinden dolayı güçsüzleşirken, yerel olan, yerele ait olan ve yerel kimlik daha önemli hale gelmektedir.

Modernliğin everensel doğrularının bolca topa tutulduğu postmodernizm ise evrensel, tek, genel doğrular yerine yerele ve zamana göre değişen doğrular, farklılıklar, parçalanmışlıkları ön plana çıkarmakta ve bu modern dönemin aksine yereli, yerel kimlikleri, yerel farklılıkları tekrar önemli hale getirmektedir.

Son olarak demokrasinin krize girmesi, temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye geçişi zorunlu veya olanaklı kılmış, böylece yerel düzeyde demokrasi daha önemli hale gelmiştir. Bu şüphesiz ki kamu yararı kavramından ayrı düşünülemeyecek bir olgudur. Kamu yararının gün geçtikçe bir fiksiyon olduğu fikri hâkim hale gelirken ve aslında kamu yararından ziyade bireysel yararların ön plana alınması gerektiği fikri, temsil edenlerle gerçekleştirilecek adaletli yönetimin de – kamu yararı gibi- bir fiksiyon olduğunu ve her grubun, her kimliğin kendisinin siyasete katılması gerektiği fikrini beraberinde getirmiştir.

Küreselleşme olarak ifade edilen bu dönemde tüm bu değişimler diğer alanlarda olduğu gibi yerel yönetim alanında da yeniden yapılanmayı gerekli kılmıştır. Ancak modernizme getirilen evrensel doğru eleştirisinin tam da tersine tek düze, tek doğru şeklinde tüm dünyada uygulanmaya çalışılan reformların aynı olması şeklinde gerçekleşmiştir. Acaba modernlik gerçekten öldü mü?

Bu bağlamda bu makalede, genel olarak Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma adlı reform tasarısının yerel yönetimlerle ilgili getirdiği düzenlemelerin, küreselleşmeye ne derece uygun olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Bunun yanında, söz konusu reform tasarısının Türk Yerel Yönetim Sistemi'nde getirdiği değişiklikler, eski kanunlarla karşılaştırılarak vurgulanmaya çalışılmıştır. Ve nihayet asıl olarak, yerel aktörlerin bu tasarı hakkında ne düşündüğü tespit edilmeye, bu düşünceleri belirleyen temel farklılıkların ne olduğu bulunmaya çalışılmıştır.

1) KÜRESELLEŞME OLGUSU VE YEREL YÖNETİMLER

1970'lerden sonra kapitalizmin yaşadığı krizinden çıkmak amacıyla yaşadığı değişim, adı ne olursa olsun, tüm alanları etkilemektedir. Refah devletin yerini neo-liberal politikalarla düzenleyici devlet anlayışı almış, bu doğrultuda girilen krizi yönetsel alanda temel olarak bu değişikliği getirirken, özel sektör ve sivil toplum daha da güçlenmeye başlamıştır. Ekonomide özellikle kamu hizmetlerinin özelleştirilmesine yerel kamu hizmetlerinden başlanmış ve devletin asli görevleri dışındakiler hızla özel sektöre aktarılmıştır.

1970'lerdeki krizin başlıca sebebi, sosyal devletin ekonomik düzeni olan kitle üretimine dayanan fordist üretim tarzının krize girmeye başlamasıdır. Sosyal devletin yüksek ücret, sosyal güvence gibi politikaları ile toplumda hayat standartlarının artması sonucu, 60'larda talep artmaya başlamıştır. Talep arttıkça üretimin artması gerekmekte, ancak bu durumda işçilerin daha fazla ücret talebi ortaya çıkmaktaydı. Sonuçta yüksek ücretten dolayı kar payı düşen firmalar, kendilerine çözüm olarak daha ucuz iş gücü sağlamayı düşünmüşlerdir. Bunun için de Avrupa'da sosyal devletin sağlıklı olduğu bölgelerdeki firmalar az gelişmiş bölgelere yönelmeye başlamışlardır. Ülkede kalan firmalar ise ucuz bölgelere giden firmalarla rekabet edememeleri sonucu hızla çökmeye başlamışlardır.

Çöken firmalarla beraber tüm ekonomi çökmeye başlamış ve bu yönetimi de etkilemeye başlamıştır. Çünkü en basitinden çöken firmalar, temel devlet gelirlerinden olan verginin düşmesine sebep olmuştur. Geliri düşen devlet, sosyal güvenceleri sağlayamaz hale gelmiş, üstlendiği diğer birçok görevi yapamaz duruma gelmiştir. Böylece sistem tümünden çıkmaza girmiştir. Neticede 1970'lere geldiğimizde, kapitalizm, yüksek işsizliğin olduğu, petrol fiyatlarının tetiklediği derin bir pahalılığın yaşandığı bir kriz durumuna gelmişti (Tickell ve Peck, 2001: 196).

Küreselleşmeye olumlu yaklaşanlar herşeyden önce bu süreci, yeni liberal değerlerin bir zaferi olarak görmektedirler. Bunlara göre "sanayi toplumu ve onun ürünü olan ulus devlet, küreselleşme sürecine paralel olarak önemini yitirmektedir" (Aydın, 2004: 64). Diğer bir grup ise küreselleşmenin geçen yüzyıldaki emperyalizmin günümüz koşullarına uydurulmuş (Şaylan, 1999: 23) değişik bir biçim olduğunu ileri sürmektedir. Küreselleşmeyi bilgi toplumuna vurgu yaparak değişik şekilde açıklayanlar da vardır.

Yaşadığımız dönem, geçmişin uzantısı olarak bir içiçeliği ifade etmektedir. Dolayısıyla, küreselleşme, eskinin önüne ekler getirilerek anlatılmaya çalışılmaktadır. Bu anlamda postmodern dönem, postfordist dönem, neo-liberal dönem şeklindeki kavramlar söz konusudur. Postmodernizmin tam bir tanımının olmayışı¹, ki bu bilimsel bir analiz için aranan bir şeydir, aslında kendisinin henüz olup olmadığıyla ilgilidir. Bir değişim söz konusudur ya da söz konusu olabileceği üzerine ihtimaller söz konusudur. Modernizm ile postmodernizm arasındaki farkları şöyle özetleyebiliriz (Fox vd., 1996: 46); entegrasyon → disintegrasyon; merkezileşme → ademi merkezileşme; Potada eritilme → salata; bütünsellik → parçalanmışlık; evrensellik → görecelilik; birliğin tekliğin vurgulanması → çoğulculuk...

Küreselleşmenin yönetim alanında getirdiği iki yeni temel kavram söz konusudur. Bunlar Kamu İşletmeciliği (New Public Management) ve Yönetişim (Governance) dir. Yeni Kamu İşletmeciliği genellikle kamu yönetiminin kendi iç işleyişiyle ilgiliyken, yönetim katılımı demokrasi bağlamında ele alınan ve yönetimin daha çok diğer alanlarla, toplum kesimleriyle ilişkilerine atıfta bulunan bir kavramdır.

Kamu yönetimi alanında ani değişikliklerin, bürokratik anlayıştan post-bürokratik anlayışa doğru olduğu ve üzerinde durulan değerlerin de daha çok yönetime dair olduğu görülmektedir. Bu yeni paradigma genel olarak New Public Management olarak adlandırılmaktadır (Kızılcık, 2002: 38). Yeni Kamu İşletmeciliği kısaca, kamu kuruluşlarını özel sektör işletmeleri benzeri birer işletme, kamu hizmeti alan vatandaşları da bu işletmelerin müşterileri olarak görmedir.

Kamu işletmeciliğinin temel amaç ve özellikleri şöyle sıralanabilir (Ömürgönülşen, 2003: 23); geleneksel yekpare bürokratik yapıları parçalamak, böylece merkezin stratejik politika-yapımı ve planlama yapma kapasitesi ile uygulayıcı birimlerin hizmet sunma kapasitelerini artırmak, piyasa benzeri mekanizmalar kullanmak suretiyle kamu kesiminde rekabeti özendirmek ve kamusal işlevlere işletmevari bir nitelik kazandırmak, kurala yönelik bir yönetim tarzından amaca yönelik yönetim tarzına geçmek, kamu kaynaklarının kullanılmasında maliyet bilinci ve tutumluluk ilkelerini vurgulayarak kaynak tahsisi/ödüllendirme ve performans arasındaki ilişkiyi kurmak, sendikaların sonu gelmez taleplerine daha fazla direnmek ve iş ve işçi disiplinine daha fazla önem vermek, üst düzey makamlar için performans dayalı sözleşme sistemine geçmek, kamu kuruluşlarının yapılarını daha esnek ve işleyişlerini daha şeffaf hale getirmek, onları hizmeti satın alanlara karşı daha duyarlı kılmak, hizmet sunulan halkı adeta bir müşteri olarak görmek...

Yönetişim ise yönetimde yöneten yönetilen kavramlarının bulanıklaştığı bu anlamda katılımcı demokrasiye uyumlu, esasında devleti ve yönetimi diğer aktörler arasında eşit bir konuma koymayı beraberinde getiren bir kavram olmuştur. Bu anlamda yönetişim, çok aktörlülük, aktörler arası işbirliği, karşılıklı yönetme gibi anlamları içerisinde barındıran bir kavramdır. "...katılımcı stratejik yöntemlere göre belirlenen amaçları ve çıktıları hedefleyen, çok aktörlü, yerinden yönetimci, ağsal ilişkiler içinde kendinden çok diğer aktörleri yönlendiren, yapabilir kılan, onlarla işbirliği, hatta ortaklıklara giden, saydam, hesap veren, yetki ve kaynakları devredip paylaşabilen, iletişim ve denetim mekanizmalarının rasyonel ölçütlere göre belirlendiği ve etkinleştirildiği..." (Sökmen ve Öktem, 2002: 597) bir tarzdır yönetişim.

Yönetişimin (governance) şu an mevcut olan en azından altı farklı kullanımı söz konusudur (Raw, 1996: 653); minimal devlet; işbirliğine dayalı yönetişim; yeni kamu işletmeciliği; iyi yönetişim²; sosyo-sibernetik sistem³; organize edilmiş iletişim ağı... Yönetişimin ölçütlerini altı maddede toplayabiliriz (European Union, 2001); şeffaflık, hesaplaşabilirlik, katılım, çalışma uyumu, yerindenlik, etkinlik

Küreselleşme yerelleşmenin ikiz kardeşi gibidir. Uluslararası sermayenin ulus sınırlarını aşma isteği, yerele sızma arzusuyla içiçe geçmiştir. Yerelin bu aranılma özelliği, modern dönemde planlı ulusal kalkınma ve modern evrensel hedeflere ulaşma çabası ile epeyce zıt bir süreçtir. Evrensel doğruları özellikle sosyal bilimler açısından reddeden postmodern süreç, her mekânın ve zamanın kendine has doğruları ve özellikleri olduğunu vurgulamaktadır. Yerelliğin, farklılığın öne çıktığı böyle bir

dönemde yerel yönetimlerin de yetkili olduğu yerel alanı farklılaştırarak, uluslararası sermaye için cazip hale getirme gibi yeni bir misyona sahip olması, onun önemini doğal olarak daha da arttırmaktadır.

Aslında yerel yönetimlerin güçlendirilmesi öteden beri üzerinde tartışılan bir konudur. Ancak küreselleşme ile gelen yerellik kavramıyla beraber artık yerel yönetimler farklı bir alana taşınmış ve farklı boyutlarda ele alınan bir konu olmuş ve farklı işlevleri olan kurumlar abidesine dönüşmüştür (Güler, 1998: 159). Küreselleşme, yerel yönetimlerin dayandığı temel değerleri değiştirmektedir. Kentleri dünya ekonomisinin tam anlamıyla merkezi haline getirmesi sonucu ulusal devletten bağımsız olarak yerel yönetimlerin gittikçe önem kazanması söz konusu olmaktadır. Son dönemde, finansal pazar ve uluslararası sermayedeki gelişmeler, ulus devletlerin ekonomiyi yönetmedeki geleneksel kapasitelerini yetersiz hale getirmiştir. Dahası, ulus-altı yönetimler daha önemli hale gelmiş ve kendilerini uluslararası arenaya çıkarmışlardır. "...ulus devletlerindeki diğer bir değişiklik ise sosyal ve ekonomik anlamda neo-liberal politikaların hakim hale gelmesidir. Reagan, Thatcher ve onların takipçileri için, yaşanan sorunların çözümü; özelleştirme, sosyal sigortalarda keskin bir azaltmaya gitme, minimal devlet yaratma... vb'dir." (Pierre, 2000: 5)

Yönetişim ile daha katılımcı bir demokrasinin yerleştirilmesi ancak merkeziyetçilikten özerk yerel yönetimlere giden yolla birebir örtüşmektedir. Yeni dönemin temel anlayışı, gerçek demokrasinin ancak yerel malzemelerle ve aşağıdan yukarıya doğru, tabanın demokratik yönetime bağlılığına ve katılımına dayalı bir biçimde oluşturulabilir ve sürdürülebilir. Temelde yerel yönetimlerin iki temel fonksiyonu vardır; Etkin hizmet ve demokrasiye katkı yapmak. Yerel yönetimlerin bu iki fonksiyonu arasında başlarda bir denge söz konusuyken, refah devleti döneminde aşırı hizmet sunması ve merkezi kalkınma planı ışığında bu denge, etkin hizmet tarafına doğru bozulmuştur. Küreselleşme taraftarlarına göre bu denge 1980'ler ve 1990'larla beraber katılımcı demokrasi anlayışı sayesinde tekrar kurulmuştur (Pierre, 1998: 5). Ancak "eşitsizliklerin, işsizliğin, ve marjinal kesimlerin toplumda arttığı bir dönemde bu tür bir demokrasiden bahsetmek gerçekte zordur." (Hambleton ve Savitch, 2002: 15). Kaldı ki, bu dengenin, katılımcı demokrasi kavramının bizatihi kendisinden mi, yoksa özel sektörün birçok kamu hizmetinin yürütülmesine sahip olmasından mı kaynaklandığı belli değildir. Ayrıca bu tür bir dengenin kurulması, yerel yönetimlerin demokratik işlevinin arttığını illaki gösterecek bir durum değildir. Son olarak şunu da eklemek gerekmektedir, yönetişimin "çoklu aktör" ifadesi ya da katılımcı demokrasi gibi kavramlarla ifade edilen gerçekte, yerel alan için, yerel yönetimler, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarıdır. Ancak uygulamada, sadece belli kesimleri temsil eden sivil toplum kuruluşlarının bu tür işbirliğine girebildikleri, diğerlerinin ise bundan yoksun bırakıldığına tanık olunmaktadır.

II) TÜRK YEREL YÖNETİM SİSTEMİNİN TARİHÇESİ

A) Tanzimat Döneminden 1980'e Kadar Türk Yerel Yönetim Sistemi

Türkiye tarihinde çoğu alanda olduğu gibi, yerel yönetim kavramı da Tanzimatla beraber ortaya çıkmıştır. Klasik Osmanlı yönetim yapısı, taşrada en etkili yöneticinin kadı olduğu, tüm yetkilerin padişahla birleştiği mutlakiyetçi bir yapıya sahipti. Taşradaki temel yönetim yapısı ise kadının yetkili olduğu mahalle alanları idi.

Özellikle Fransız Yönetim Sistemi'nin örnek alındığı Tanzimat Dönemi'nde, yerel yönetim sistemi de bu merkeziyetçi ülkeden alınmış ve klasik Osmanlı Dönemi'ne de uygun olarak kurulan ilk belediye örnekleri de çoğunlukla merkeziyetçi bir yapıya sahip olmuş ve yerel yönetimler göstermelik bir yapıda, birçok görev ve yetkiden mahsur bırakılıp, çoğunlukla azınlık hakları sebebiyle oluşturulmuştur.

İki amaçla kurulduğu iddia edilen yerel yönetimlerin doğrudan batılılaşmak uğruna kurulduğu fikri ise tartışmalıdır. Bunlardan ilki "Avrupa ile gittikçe yoğunlaşan ekonomik ilişkilere giren Doğu Akdeniz liman kentlerinin, XIX.yy'ın ticari faaliyetine uygun bir ulaşım ve hizmetler bütününe sahip olmak için yeni örgütlenmelere gitmek zorunda kalmasıdır." (Tekeli ve Ortaylı, 1978, 17). İkinci neden ise batılı ülkelerin azınlıklara yerel özerklik verilmesi için baskıda bulunmasıdır.

Ülkemizde ilk belediye kurulması girişimi Kırım Savaşı sonrası İstanbul'da gerçekleşmiştir. Daha sonraki en önemli gelişmeysen Paris örneğinden hareketle Galata-Beyoğlu Bölgesi'nde, Altıncı Daire-i Belediye'nin kurulması olmuştur. "1869 tarihli bir tüzük (Dersaadet İdare-i Belediye Nizamı), Altıncı Daire-i Belediye'yi tüm anakent alanını içine alacak biçimde genişletmiştir." (Keleş, 1988: 18). 1876 yılındaki Anayasa'nın da 112. maddesiyle taşrada belediye kurulması ve bu belediyenin seçimle işbaşına gelecek meclisi öngörülmüştür (Dönmez, 1992: 159). II. Meşrutiyetle beraber ise özerk belediyeciliğe geçilmesi öngörülmüşse de genel merkeziyetçi eğilimin etkisiyle bu öngörü sonuçsuz kalmıştır. "1910'larda değiştirilen Dersaadet Belediye Kanunu ile belediyeler 9 şubeye ayrılmış ve herbirinin başına maaşlı müdür atanmıştır." (Ortaylı, 1974: 190)

Görüldüğü gibi dönemin belediyeleri çeşitli ihtiyaçların sonucu kurulsalar da yerel özerkliğe, güçlü bir parasal tabana ve yetişkin personele sahip kendi başlarına yaşayabilirlikleri olan kuruluşlar olarak değil, güçsüz, yetkisiz ve yalnızca merkezi hükümetin yöredeki bir uzantısı olarak meydana gelmiştir.

Cumhuriyetle beraber Tek Parti Dönemi (1923-1950), yerel yönetimlerde köklü değişimlerin yaşandığı bir dönem olmakla beraber, aynı zamanda kendinden sonraki dönemi de bu anlamda derinden etkilemiş, ancak genel anlamda merkeziyetçilik bakımından önceki dönemden farklı olmamıştır. Bu dönemde yerel yönetimlerle ilgili olarak temel iki gelişme söz konusu olmuştur. Bunlardan ilki Ankara'nın başkent oluşu, ikincisi de ardarda çıkarılan yasalardır. İstanbul'dakine benzer şekilde Ankara'da da seçilmiş meclis ve atanmış Şehremaneti'den oluşan belediye söz konusu

olmuştur. Ancak seçme ve seçilme hakkına sahip olabilmek için belli miktarda emlak vergisi vermekten vazgeçilmiştir. Ayrıca belediye bütçesinin onayı da Şehremaneti yerine İçişleri bakanlığı'na verilmiştir. (Aydınlı, 2004: 123)

1930'larla beraber yerel yönetimlerle ilgili birçok yasa çıkarılmıştır. Bunların başlıcaları; Hıfzısıhha, Belediyeler Bankası Kuruluş Kanunu, Yapı ve Yollar Kanunu, Belediye İstimlak Kanunu v.b. Bu dönem çıkartılan en önemli yasa ise 1580 sayılı belediye kanunudur. Bu kanuna göre "Belediye encümeninde hem seçilmişler hem de atanmışlar yer almakta, belediye başkanı ise meclis üyelerince seçilecek, ancak onay yeri Cumhurbaşkanı ya da vali olacaktır." (Görmez, 1997: 112) Kanuna göre belediyelerin zorunlu ve ihtiyari görev ayrımı yapılmıştır.

Ülkeyi çağdaş uygarlık seviyesine çıkarmayı hedefleyen tek parti yönetimi, kendine görev olarak ilk başta çağdaş bir kent yaratmayı seçmiştir. Ancak bu kent hizmetler ve yaşanabilirlik, görünüş gibi konularda kendine çağdaşlığı hedef seçmiştir. Bu anlamda dönem, genel siyasi gelişmelerle de paralel olarak demokratiklik, yerel özerklik konularından uzak ve belediyeleri salt hizmet kuruluşu olarak gören ve bu anlamda belediyelere hizmetsel düzeyde geniş yetkiler veren bir anlayışın hâkimiyetinde yaşanmıştır. Bu dönemde çıkarılan yasalardan da belediyelere hizmetsel yetkilerin bolca verildiği ve bunlarda bile en nihayetinde merkezi hükümetin tasdikinin gerektiği ağır bir merkezîyetçi eğilimin söz konusu olduğu açıkça görülmektedir.

1950 sonrası, II. Dünya Savaşı'nın bitmesi (müttefiklerin kazanması), Türkiye'nin BM beyannamesini imzalaması, ABD ile yakınlaşmanın meydana gelmesi, demokrasinin dünyada yeniden önem kazanması gibi olgularla çok partili hayata geçen Türkiye, 60 darbesine kadar DP tarafından aslında tek parti zihniyetinin değişmediği bir şekilde yönetilmiştir. Yerel yönetimlerde de eskiden farklı bir değişim söz konusu olmamış, tek parti dönemindeki gibi belediye başkanlıklarıyla iktidar partisi ittifakı devam etmiştir. Demokratik bir gelişim yaşanmamıştır. Önemli bir özellik ise kentleşme olgusunun yavaş yavaş hızlanması ve bu doğrultuda belde hizmetleri sorununun artmaya başlamış olmasıdır.

Ancak 27 Mayıs darbesiyle ortaya çıkan ortam keskin bir dönüş daha sağlamıştır. 27 Mayıs darbesi ister askeri-sivil bürokrat kesimin DP'yi iktidardan indirmek için, ister bozulan düzeni yeniden kurmak amacı ile isterse de merkezin çevreyi susturması için yapılmış olsun, 61 Anayasası'nı getirmiş ve bu yeni bir yerel yönetim sistemini sağlamıştır. Bunu sosyal devlet, hukuk devleti bağlamında, çoğulcu demokrasi anlayışıyla sağlamıştır.

Bu dönemin bir diğer anlayışı, sosyal devlet kavramı bağlamında planlama dönemi olmasıdır. "Korumacı, iç pazara dönük ve ithal ikameci bir anlayış hâkimdi. Dışa bağımlılık giderek artmıştır." (Boratav, 1997: 328). 61 Anayasası ile idarenin bütünlüğü kavramı doğrultusunda yerel yönetimler, seçimle oluşturulma, özerk, mali kaynak bakımından anayasal güvenceye sahip olmuştur. 1970'lerle beraber ilk defa merkezi hükümet ile büyük kent belediyelerinin partilerinin farklılaşmaları sonucu,

yerel demokrasi, demokratik belediyeçilik, yerel özerklik gibi kavramlar gelişmeye başlamıştır.

1960–1980 yılları, bızlı ve düzensiz kentleşmenin ve toplumsal tabakaların artık bilinçli bir düzeyde ortaya çıktığı bir dönem olmasından dolayı bu dönemin en önemli özelliği yeniden yapılanma girişimleriyle, artan sorunlara çözüm bulma yolları olmuştur.

B) 1980'lerden Sonra Türk Yerel Yönetim Sistemi

1980'li yıllarda Türkiye ekonomisi, stratejik tercihleri, iktisat politikaları ve ekonomik yapılanması açısından önemli ve hacimli bir değişim geçirmiştir. Kapitalist sürecin sürüklendiği ekonomik krize tepki olarak gelişen ve krizi aşmayı amaçlayan değişimin içeriğini, iç ve dış ekonomik ilişkiler de liberalleşme, piyasaların ağırlığının artırılması, rekabet derecesinin yükseltilmesi gibi girişimler oluşturmuştur. Bu anlamda ülkemizde neo-liberal politikaların düzenlenmesi ilk olarak 24 Ocak kararıyla oluşturulmuştur.

Ülkemizde bu dönemde yerel yönetimlerle ilgili mevzuata bakıldığında şunları görebiliriz; 82 Anayasası, 61 Anayasası'nda olduğu gibi yerel yönetimlere yer ayırmakta, anayasal güvence kazandırmakta, bunun yanında yerel yönetimleri kısıtlayıcı kurallara da anayasal güvence getirmektedir. Bunun yanında 1580 sayılı Belediye Kanunu, değişikliklerle beraber hala yürürlüktedir. Ayrıca 1913'teki İl Özel İdaresi'yle ilgili kanun da 1987'de 3360 sayılı yasayla değiştirilmiştir. Ayrıca Büyükşehir Belediyeleri de 1983'te 3030 sayılı yasayla kurulmuştur. Bu, öteden beri ülkemizde beklenen bir durumken, gerçekte belediyeleri farklılaştırma açısından olumlu sonuçlar doğurmuş, ancak yasanın doğru şekilde uygulanmaması sonucunda başarı sağlanamamıştır. 1980 sonrası dönemde, anakent belediyeleri içinde ilçe belediyeleri, ikili bir vesayete tabi bırakılmıştır. Anakent belediyeleri, ilçe belediyelerinin özerkliğini kısıtlamıştır. Ayrıca belediyelerin yetkileri bakımından en önemli gelişme ise, imar planlarını onaylama yetkisinin belediyelere geçmesidir.

Ülkemizde 1980 sonrası olaylar, yukarıda küresel dönemdeki yerel yönetimlerin fonksiyonları arasındaki dengenin kurulduğu iddiasının pek de doğru olmadığını göstermiştir. Bu anlamda Keleş'e göre, yerel yönetimler, devleti güçlü kılacak oranda güçlendirilmekte ve yerel yönetimleri özerklikten ziyade etkin hizmet sunmaları açısından değerlendirmektedir (Keleş, 1993: 16).

Küreselleşmenin ülkemizde yerel yönetimler üzerinde yaptığı etkilere baktığımızda ise öncelikle, 1991'deki ülkemizin, birçok çekince koysa da, Avrupa Yerel Özerklik Şartı'nı imzaladığını görmekteyiz. Gerçekte küreselleşmenin ülkemizdeki yansımaları hiç de batıdakine paralel şekilde gelişmemiştir. Batıda zaten geleneksel anlamda yerellik, kentlerin özerk bir şekilde yönetilmesi söz konusuysa, bizde böyle bir gelenek yoktur. Bu yüzden, ulus devletin gücü zayıfladıkça batıda yerel

yönetimlerin yetkileri kendinde toplayabilme ve yürütebilme kapasitelerinin yeterli olduğunu, bizdeyse bunun yerine zayıflayan ulus devletin gücünün yerel alana ve yerel yönetimlere değil daha çok uluslararası sermayeye geçtiğini (Sökmen ve Öktem, 2000: 605) görebilmekteyiz. Ayrıca zaten sanayi toplumunu tam yaşayamayan ülkemizin bilgi toplumu döneminde ne durumda olacağı ve buna nasıl uyum sağlayabileceği büyük bir soru işaretidir.

“Küreselleşme bir aldatmaca ve geçen yüzyıldaki emperyalizmin günümüz koşullarına uydurulmuş son değişik biçimidir. Her şey tek bir felsefeye, tek düşünce biçimine, tek ekonomik modele göre ayarlanmaktadır ve bu tek, batıdaki gelişmiş ülkelerin tekidir. Bunun önündeki en büyük engel ise yine batının ürünü olan ulus-devletlerdir.” (Soysal, 1999: 107). “Sermaye ulusal niteliğini yitirip enternasyonal bir hale gelince, dünya çapındaki bir saldırıya ancak ulusal devletlerle karşı çıkılabilir.” (Eroğlu, 1999: 47). Yine diğer bir tehlike ülkemiz ve benzeri az gelişmiş ülkeler için, yurttaşlık, demokrasi gibi kavramların oturtulamadığı ülkelerde yerelleşmenin mikro milliyetçilik şeklinde algılanmasıdır. Bu da tabii ki batılı ülkelerin böl ve yönet politikalarına uygun bir zemini hazırlamaktadır.

Küreselleşmenin ortaya attığı diğer bir kavram da “yerelin yerelleştirilmesi”dir. Buradan kasıt aslında “Mahalle Yönetimleri”dir. Mahalle yönetimlerinin etkin hale getirilmesi, küreselleşmenin ortaya koyduğu bir diğer anlayıştır. Mahalle yönetimleri, tüm dünyada daha küçük yerleşim alanlarına tekabül etmektedir ve bu anlamda da yerelin yerelleşmesi için önemlidir. Tarihsel bakımdan ülkemizde güçlü olan mahalle yönetimine, Cumhuriyet döneminde özerklik verilmemiş ve bir yerel yönetim olamamıştır. Ancak, maddi olarak devamlılığı sağlanmış olan bu birimler, şimdi küreselleşmenin etkisiyle tekrar gündeme gelmiştir. Nitekim reform tasarısında da mahalle yönetimi ile ilgili ufak da olsa düzenlemelere rastlamaktayız.

Bu dönemde küreselleşmenin yansımaları olarak yerel yönetimlerle ilgili olarak bir çok uluslararası toplantıları, konferansları söyleyebiliriz. Gündem 21, Habitat II bunlardan önemli olanların arasındadır. Göymen’e göre; Habitat II toplantısının ürünü olan yerel habitatlar, Türkiye’de yerel yönetimlerin güçlendirilip, katılımcı ve demokratik bir yapıya kavuşturulmalarını ve sivil toplum kuruluşlarıyla çok yönlü ve yoğun işbirliğine girmelerini amaçlayan yapılar olmuşlardır (Aydınlı, 2004: 205). Yerel gündem 21’in uygulandığı kentlerde oluşturulan YG-21 Kent Konseyleri (veya benzeri platformlar), merkezi yönetimi, yerel yönetimi ve sivil toplumu “ortaklık” anlayışıyla buluşturan yönetim mekanizmalarıdır.

Yerel demokrasinin küreselleşmeyle beraber yaşadığı dönüşüm, ülkemizde tam anlamıyla sağlanamamıştır. Yerel demokrasinin olabilmesi için birinci koşul yerel yönetimlerin bizzat kendisinin demokratikleşmeye istekli olması ve özerk olabilmesidir. Bu anlamda ülkemizde yerel yönetimlerin demokratik bir yapıya sahip olmasıyla ilgili anketimizden çıkan cevaplar önemlidir. En azından anket sonuçlarına göre yerel yönetimlerimiz hala demokratikleşmeden uzaktırlar. Diğer taraftan Avrupa

Yerel Özerklik Şartı'na koyduğumuz çekinceler de, demokratik bir yerel yönetimlerin oluşturulabilmesinin önünü kapatmaktadır. Ayrıca idari vesayetin ağır olduğu da görülmektedir. Bu anlamda demokratikleşme için ülkemizde yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılması, gelişmiş batı ülkelerine kıyasla ağır riskler taşımaktadır. Örneğin Yerel Gündem 21, katılımcı bir yerel yönetim sistemi kurmak için oluşturulmuşken, ülkemizde belediye yönetimi ve onun çevresindeki güçlerin daha fazla güçlenmesine sebep olma ve halkın diğer kesimlerinin iyice dışlanması riskini taşımaktadır.

III) YEREL YÖNETİM REFORM TASARISI

Ülkemizde yerel yönetim alanında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri, mevcut tasarımı sağlıklı yorumlayabilmek açısından önemlidir. Bugün söz konusu tasarıya bir kesim kurtarıcı gibi bakmakta, bir kesim ise tüm olayların sorumlusu gibi bakmaktadır. Oysaki bu tasarıdaki birçok değişikliğin önceki çalışmalarda da aslında varolduğunu bilmek, her iki görüşün de anlamsızlığını göstermektedir. Buna göre kişisel olarak benim kanım, tasarının hem olumlu hem de olumsuz yanlarının olduğudur. Önemli olan, bizim burada araştırmak istediğimiz, tasarının mevcut mevzuatta getirdiği değişikliklere yerel aktörlerin, yani bu tasarımı uygulayacak olan kesimlerin ve yerel siyaseti etkileyen aktörlerin bakış açılarını tespit etmektir, yoksa kişisel yargılarda bulunmak değildir. Bundan dolayı öncelikle ülkemizde yaşanan yerel yönetimlerle ilgili sorunlara değineceğiz, ardından tasarının kısaca içeriğinden bahsedeceğiz. Tasarının getirdiği yeni düzenlemeler ise derinlemesine bir şekilde anket bulguları içerisinde açıklanacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti esasında Tanzimat döneminin başından beri yönetimde yeniden yapılanma süreci yaşamaktadır. Yönetim alanında yaşanan sorunlar çok kaba bir şekilde (Uluğ, 2004: 3); kamu açıkları, merkeziyetçilik ve kırtasiyecilik, örgütsel büyüme ve hantallaşma, tutuculuk ve dışı kapalılık, siyasal yozlaşmadır. Yerel yönetimler ise hem bunlarla bağlantılı hem de ayrı sorunlarla yüzyüze kalmıştır. Merkeziyetçilik yerel yönetimlerimizin en temel sorunlarından birisidir ve beraberinde bir çok başka sorunu da taşımaktadır. Ülkemizde yerel yönetimler eskiden beri merkezi yönetimden görev ve kaynak açısından kopamamış ve ona bağımlı olagelmıştır. Sağlıklı bir görev ve yetki paylaşımı söz konusu olmamıştır. Yerel yönetimlerimiz her zaman gelir sorunu yaşamış, öz gelirlerinin yetersizliği partizanca tutumların daha fazla etkili olmasına sebep olmuştur.

Yerel yönetimlerle ilgili yasaların değişen koşullara uydurulamaması, onların değişen kentsel hizmetleri sağlıklı bir şekilde karşılayabilmelerine engel olmuştur (Toksöz, 1995: 353). Yerel yönetimler temsil ettikleri halktan kopuk kalmışlar, halk katılımı sağlanamamış ve kamuoyu her zaman yerel yönetimlere karşı ilgisiz kalmıştır. Yerel halk kendisini yerelden çok ulusal siyasetle ilgili görmüştür. Yerel yönetim geleneğinin zayıf olması bunda önemli bir etkidir. Ayrıca söz konusu olan

yönetimlerin, yetki ve gelir sorunu da onların merkezi idareye göre kamu hizmetleri bakımından daha zayıf ve etkisiz konuma getirmiştir. Bu anlamda yerel yönetimlerin kentsel alandaki siyasal gücü arttıkça halkın yerel yönetimlere olan ilgisi de artacaktır.

Bunun yanında özel olarak il özel yönetimlerinin yerel yönetim geleneğine en az uyan yerel yönetim olduğunu görmekteyiz. Nitekim yaptığımız anket sonuçlarından da tarihsel olarak il özel idaresinin bu gelenekten yoksunluğu ortaya çıkmıştır. Esasında cumhuriyetin ilk yıllarında bu yönetime verilen bir çok hizmet, zamanla ters bir şekilde elinden alınmış ve bir çoğu merkezi yönetime, az bir kesimi de belediyelere verilmiştir. İllerin etkin hizmet yürütecek ölçekte olmaması da il özel yönetimlerinin yaşadığı bir diğer sorundur. Yine bu yönetimin başında valinin olması yerel özerkliğini zedelemektedir.

Belediyeler ise kentsel yönetimde en etkili yerel yönetimlerdir. Belediyelerle ilgili ilk sorun ölçek sorunudur (Geray, 2000: 89). Belediyelerin demokratik bir yönetim olabilmesi, yönetim alanının küçük olmasını gerektirirken, diğer taraftan etkin ve israfın az olduğu bir hizmet için de geniş bir alan ihtiyacı söz konusudur. Bu durumda optimum bir ölçek sağlama her zaman sorun olagelmıştır. Gelirler açısından yerel yönetimlerimiz arasında en fazla gelire sahip olan belediyeler olsa da yürütmekle yükümlü olduğu hizmetlerle karşılaştırıldığında bu gelirin yeterli olduğu söylenemez. Yine belediyelerimizin hepsi aynı kanuna tabidir ve bu durum farklı nitelikte ve farklı ölçekteki belediyelerin gruplandırılmasının önünde engeldir. Ayrıca 1580 sayılı Belediye Yasası günün ihtiyaçlarına cevap veren bir yasa değildir.

Son olarak Büyükşehir Belediyelerine değinilmesi gerekmektedir. 80'lerde ortaya çıkan bu yönetim, belli ihtiyaçlara cevap vermek amacıyla çıkarılmıştır. Ancak zamanla büyükşehir olma niteliğine sahip olmayan kentlerin bu statüye alınması büyükşehir belediyesinin anlayışını bozmuştur. Ayrıca mevcut durumda ilçe belediyeleri ile büyükşehir belediyeleri arasındaki ilişki de demokratik bir kent yönetimine uymayan bir takım düzenlemeleri içermektedir. Bir nevi, ilçe belediyelerinin özerkliğini kısıtlayan bir yapıya sahip olan büyükşehir belediyelerinin başkanlarının geniş yetkilere sahip olması da, demokratik bir ortamın gelişmesine sebep olmaktadır.

Tüm bu sorunlara cevap olarak özellikle 60'lardan sonra ülkemizde hızlı bir yeniden yapılanma çalışmalarına başlanılmıştır. Yeniden yapılanma özünde değişim olgusuna dayanır (Tutum, 1995: 135). İktisadi ve sosyal gelişmelere bağlı olarak ihtiyaçlar değişir ve yeni sorunlar ortaya çıkar. Mevcut müesseselerin ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalması; karşılaşılan sorunlara çözüm üretememesi yeniden yapılanmayı gündeme getirir. Yeniden yapılanma, kurumların ihtiyaç karşılama ve sorun çözme yeteneğini artırmaya yöneliktir.

60'lı yıllarda başlayan beş yıllık kalkınma planlarının ilk dördü, 80'e kadar ki dönemi kapsamaktadır. Bunlar ayrıntıda birbirinden farklı bir çok düzenlemeyi getirse de genel olarak yerel yönetimlerin daha özerk, kendine yeterli, ulusal kalkınmaya katkı

sağlaması ve daha katılımcı yönetimler olması gerektiğini ifade etmişlerdir. 1960'tan sonra 80'li yıllara kadar yapılan başlıca reform çalışmaları ise şunlardır; MEHTAP Projesi, İç Düzen Projesi, İdarenin Yeniden Düzenlenmesi İlkeler ve Öneriler, Yerel Yönetim bakanlığı... bunlardan son olarak saydığımız yerel yönetim bakanlığı, 1978'de kurulmuştur. Kısa bir süre devam etmesine karşı üzerinde epeyce tartışma yapılan bir bakanlık olmuştur.

1980'lere geldiğimizde ise, yapılan reform çalışmaları ve ulusal planların, 60 döneminden epeyce farklılaştığına tanık olmaktayız. Artık ortaya konan reformlarda, yerel yönetimlerin özerkleştirilmesi daha fazla vurgulanmaya başlanmış, devletin küçültülmesi üzerinde durulmuştur. Ulusal planlar ise küresel dönemin gereklerine uygun bir şekilde oluşturulmuştur. Özellikle Sekizinci Kalkınma Planı esasında Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma adlı reform tasarısının getirdiği birçok düzenlemeyi, zaten vurgulamıştı. (yerel yönetimlerin genel yetkili olması, Ekonomik Kalkınma Ajansları, NUTS...)

Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma adlı son reform tasarısı, çok özet bir şekilde değişen kamu yönetimi anlayışının ülkemizde hukuksal olarak yerleşmesine temel hazırlamaktadır. Üç bölümden oluşan tasarıda ilk kitapçık genel olarak değişim nedenleri ve Türkiye'nin bununla ilgili durumunu açıklarken, en önemli kitapçıktır. Çünkü temel değişiklikler burada yer almaktadır. İkinci kitapçık ise merkezi yönetimdeki düzenlemelere ayrılmıştır, üçüncü kitapçık ise yerel yönetimlerle ilgili olanlarını kapsamaktadır. Bu anlamda bizim için önemli olan ilk kitapçıktır. Yani, "Değişimin Yönetimi İçin Yönetimde Değişim". Tasarıda birinci bölüm, kamu yönetiminin amaç, ilke ve görevlerini düzenlemektedir. Kamu hizmetlerinin yerine getirilmesini düzenleyen temel ilkeler arasında yer alan sürekli gelişim, katılımcılık, saydamlık, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik, yerindelik, sonuç odaklılık gibi ilkeler, yeni kamu yönetimi yaklaşımı bağlamında, "genel doğrular" niteliğindeki ilkelerdir (Başbakanlık, 2003: 15)

Tasarının yerel yönetimlerle ilgili olarak getirdiği temel değişiklikleri şu alanlarda toplanabilir; Belediyeler, büyükşehir belediyeleri, il özel idareleri, ayrıca yerel yönetimlerin denetlenmeleri ile ilgili genel düzenlemeler ve merkezi idare ile yerel yönetimler arasındaki ilişkiler alanları. Biz de anket sorularımızı hazırlarken bu başlıklar altında soruları topladık. Bunun yanında deneklerle ilgili kimlik soruları, yerel demokrasi ve katılım başlıkları da diğer ana başlıklar oldu. Burada da yerel demokrasi ve katılım alanındaki sorular hem tasarının bu anlamda yarattığı yeni konular, değişiklikler hem de yerel aktörlerin katılım ve demokrasi konusundaki düzeylerinin tespiti için hazırlanmıştır.

Kamu yönetimi reform tasarısının oluşturulmasından sonra, buna bağlı olarak yerel yönetimlerle ilgili çeşitli kanun tasarıları hazırlanmıştır. Bunlardan yerel yönetimlerle ilgili olanlar; 5216 Sayılı Büyükşehir Kanunu, 5215 Sayılı Belediye Kanunu ve 5197 İl Özel İdaresi Kanunu. Bu yasa tasarılarının neredeyse hepsi

TBMM'den geçti, fakat İl Özel İdaresi Kanunu, henüz cumhurbaşkanı tarafından onaylanmadı.

IV) YEREL AKTÖRLER ÜZERİNE ALAN ARAŞTIRMASI

A) Araştırmanın Metodolojisi

Alan araştırmamız hedef kitlesi Ankara Büyükşehir Belediye sınırları içerisinde, Ankara Büyükşehir Belediye meclis üyeleri, Keçiören ve Çankaya Belediye meclis üyeleri, İl Özel İdaresi meclis üyeleri, ATO meclis üyeleri, Genel-İş ve Hizmet-İş Sendikaları yönetim kurulu üyeleri ve son olarak da MHP, AKP ve CHP Ankara İl Teşkilatı yönetim kurulu üyeleri olarak belirlenmiştir. Aktör olarak bunların seçilmesinin belli sebepleri vardır. Birincisi yerel yönetimler meclis üyeleri yerel siyasetin temel aktörlerinden biridir zaten. ATO ve Sendikalar yerel halkın belli kesimlerinin haklarını korumak amacıyla kurulmuş STK'lardır. Son olarak da siyasi parti il teşkilatları da yerel yönetimlerin seçilmiş üyelerinin oluşturulduğu yerler ve kent siyasetini doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen kurumlar olmaları bakımından seçilmişlerdir.

Yukarıda da saydığımız gibi anketin uygulandığı farklı farklı gruplar söz konusudur. Bundan dolayı örneklem yöntemi olarak basit rastgele örnekleme yöntemi yerine tabakalı rasgele örnekleme yöntemi seçilmiştir. Yani elimizdeki farklı aktör gruplarının herbiri için kendi içerisinde basit rasgele örneklem yöntemi kullanılmıştır. Alan çalışmasının ardından toplanan veriler ise "Statistical Package for the Social Sciences" (SPSS for Windows) programında değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Söz konusu yerel kurumlara anket uygulanırken, seçilen her kurumdaki meclis ya da yönetim kurulu üyelerinin tamamına anket verilmiş ve geri dönen tüm anketler değerlendirilmiştir. Sadece ATO meclis üyelerinin tamamına anket verilmemiştir.

Dağıtılan 460 anketten toplam 222 anket geri dönmüştür. Bunların kurumlara dağılımı ise şu şekildedir; İl Özel İdaresi'ne verilen 100 anketten 45'i, Büyükşehir Belediyesi'ne verilen yine 100 anketten 50'si, Çankaya Belediyesi'nden 40 anketin 10'u, Keçiören Belediyesi'nden 40 anketin 20'si, Genel İş Sendikası'ndan 8 anketten 8'i, Hizmet İş Sendikası'ndan 4 anketin tamamı, ATO'dan 100 anketin 45'i, AKP Ankara İl Teşkilatı'ndan 40 anketin 12'si, CHP Ankara İl Teşkilatı'ndan 12 anketin tamamı ve MHP Ankara İl Teşkilatı'ndan 15 anketin 13'ü geri gelmiştir.

Anket formunun kullanıldığı araştırmada, soru gruplarımız 7'ye ayrılmıştır; kimlik soruları, yerel demokrasi ve katılım, belediyeler, büyükşehir belediyeleri, il özel idaresi ile ilgili sorular, denetim ve yerel yönetim ile merkezi hükümet arasındaki ilişkilerle ilgili sorular.

B) ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

1) Kimlik Bulguları

Kimlik bölümüyle ilgili sorularda dikkati çeken önemli bir nokta, eski yıllara göre yerel yönetimlerdeki meclis üyelerinin çoğunluğunun üniversite mezunu olmasıdır. Toplamda sadece %15'lik bir kesimin ilk ve ortaokul mezunudur. Deneklerin eğitim durumlarının dağılımına bakıldığında soruları cevapsız bırakanların çoğunluğunun ilk ve ortaokul mezunu oldukları görülmektedir. Cinsiyet dağılımlarına bakıldığında ise kadınların yerel siyasette neredeyse yok denecek kadar az olduğu gözlenmektedir (%6). Meslek dağılımı incelendiğinde ise, ankete cevap verenlerin genel toplamında ATO üyelerinin fazlalığından dolayı serbest meslek sayısı fazla çıkmaktadır. Ancak kurumlardaki dağılımlarda da yerel yönetimlerin ağırlıklı bir şekilde serbest meslek ve esnaf üyelerinden oluştuğu görülmektedir. Bu durum gerçekten yerel siyasetin esnaflaştığını kanıtlamaktadır.

Kimlik soruları arasında bunların dışında yerel aktörlere, yerel yönetimlerin sorunları ve tasarı hakkındaki fikirleri de sorulmuştur. Bu iki sorunun kimlik soruları arasında yer almasının sebebi, bundan sonraki sorularla ilgili olarak aktörlerin temel bakış açılarını öğrenmektir.

Yerel Yönetimlerimizin En Büyük Sorunu Nedir? Yerel yönetimlerin en önemli sorunu olarak gelir azlığı üzerinde durulmuştur. Daha sonra ise idari vesayet en önemli sorun olarak seçilmiştir. Buradan anlaşıldığı gibi yerel yönetim hala yerel aktörler tarafından etkin hizmet yürütme kurumu olarak görülmektedir ve demokratiklik ise ikinci planda kalmaktadır.

Bu soruya verilen cevaplarda kurumlar arasında belirgin şekilde farklılıklar görülmektedir. Burada kurumsal kimliğin ağır bastığı görülmektedir. İl Özel İdaresi'nde, siyasi partilerde ve Büyükşehir Belediyesinde en çok verilen cevap gelir yetersizliği iken, ilçe belediyelerinde yetki azlığı, sendika ve ATO'da ise idari vesayet olmuştur.

Yönetimde Reformun Gerekli Olup Olmadığıyla İlgili Dağılım: Tasarının ülkemizde gerekli olup olmadığıyla ilgili soruya verilen cevapların neredeyse hemen hemen hepsi kamu yönetiminde bir reformun gerekli olduğunu düşünürken, bunun neredeyse 2/3'ü, yapılması gereken reformun şu anda yapılan tasarıdan farklı olması gerektiğini savunmuştur. Sadece %31'lik bir kesim, kamu yönetiminde bir reformun yapılması gerektiğini ve bunun bu tasarı olduğunu belirtmiştir. Yani çok genel anlamda tasarıya yerel aktörlerin 2/3'ü karşıdır.

Kurumların cevapları ise genel ortalamalardan farklı sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Tasarıyı tamamen onaylayan bir kurum yokken, tasarıya tamamen karşı çıkan kurumlar mevcuttur. Mesela Hizmet-İş Sendikası, İl Özel İdaresi ve AKP, çoğunlukla bu tasarının uygun olduğunu işaretlerken, bu cevaba yakın oranda da tasarının uygun olmadığı cevabı çıkmıştır. Oysa tasarıya karşı çıkanlar daha belirgin bir çoğunlukla bu şıkkı işaretlemiştir.

2) Yerel Demokrasi ve Katılım Konusu

Türk Belediyelerinin Durumu: Yerel aktörlerin belediyeleri değerlendirmelerinde %58 gibi büyük bir çoğunluk belediyeleri yarı özerk hizmet niteliği ağır basan kuruluşlar olarak görmektedir. %32 ise devletin uzantısı ve onun yardımcısı olarak görmektedir. Sadece %2 belediyelerin özerk nitelikte olduğunu savunmuştur. Kurumların tek tek bu soruya yanıtlarına baktığımızda ise, sendika ve siyasi partilerde Türkiye'deki belediyeleri devletin uzantısı olarak görme daha fazladır. Diğer kurumlar ise çoğunlukla belediyelerimizin yarı özerk olduğunu savunmaktadır.

Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi ile Demokratikleşme Arasındaki Bağlantı: Yerel yönetimler ile demokrasi arasındaki ilişkinin sorulduğu bu soruda, %53 gibi bir çoğunluk tarafından yerel yönetimlerin güçlendirilmesinin demokrasiye katkı sağlayacağı düşünülmüştür. %27'lik bir kesim, yerel yönetimlerin demokrasi için şart olmadığını söylerken, %15'lik diğer bir kesim ise, yerel yönetimlerin demokrasiye zarar verdiğini düşünmektedir (EK Tablo : 1).

Kurumların cevapları ise ilginçtir. Sendikalar ve ATO'dan gelen cevaplar her şıkka neredeyse eşit şekilde dağılırken, yerel yönetimlerde, verilen cevapların çoğunluğu yerel yönetimlerin demokratikleşmeye katkı sağlayacağı yönündedir. ATO'dan cevap verenlerin %31'i demokrasiyi yerel yönetimlerin güçlendirilmesinin olumsuz etkileyeceğini söylerken, ilçe belediyelerinde bu yanıt hiç verilmemiştir (EK Tablo : 1).

Ayrıca sendikaların kendi içerisindeki yanıtlara baktığımızda da; Ek Tablo : 1'e göre, Hizmet-İş Sendikası'nda toplam cevap verenlerin %50'si demokratikleşmeye yerel yönetimlerin güçlendirilmesinin katkı sağlayacağını, geri kalan %50'de yerel yönetimlerin demokratikleşme için olmazsa olmaz olmadığını belirtirken, Genel-İş Sendikası'nda %25'lik bir kesim yerel yönetimlerin demokratikleşmeye olumsuz katkıda bulunduğunu savunmuştur. Yine siyasi partilerde de ilginç sonuçlar çıkmıştır. MHP Ankara İl Teşkilatı'ndan yerel yönetimlerin demokratikleşmeye katkı sağlayacağını düşünen çıkmazken, %76'sı olumsuz etkileyeceğini belirtmiştir. AKP Ankara İl Teşkilatı'nda ise, yerel yönetimlerin demokratikleşmeyi olumsuz etkileyeceğinden bahsedilmemiş, %70 olumlu etkide bulunacağını belirtmiştir. CHP'nin ise, %16'sı olumsuz etkileyeceğini söylemiştir.

İdari Vesayet Gerekli Midir? Yerel yönetimler üzerinde merkezi idarenin vesayeti olması gerektiğini savunan yerel aktörlerin %47'si böyle bir vesayetin yönetimler arası koordinasyon açısından önemli ve gerekli olduğunu savunmaktadır. %41'lik bir kesim ise gerekli olmasına rağmen sınırlı olması gerektiğini savunmaktadırlar. %6'lık bir kesim ise idari vesayetin gereksiz olduğundan bahsetmektedir. Sadece %2,56 gibi az bir oran özerklikten bahsetmektedir. Kurumlara baktığımızda ise MHP ve Genel İş Sendikasının %100'lük bir oranla idari vesayeti gerekli gördükleri ortaya çıkmaktadır. Hizmet iş bu şıkka hiç işaretlemezken, AKP %84'lük bir oranla bu şıkka işaretlemiştir. Yerel yönetimlere baktığımızda, İl özel

idaresinin çoğunlukla idari vesayeti gerekli gördüğünü görmekteyiz ve belediyeler ise en çok özerklikle idari vesayet arasındaki ters orantıdan bahseden cevabı işaretleyen kesimdir.

Yönetimler Arası Görev Devri: “Merkezi idarenin görevleri arasında sayılan hizmetlere ait yatırımlardan ilgili bakanlıkça uygun görülenler, mahalli idareler eliyle de gerçekleştirilebilir. Bu yatırımlara ait ödenekler, ilgili kuruluş tarafından o mahalli idare bütçesine aktarılır. Bu ödenekler başka amaçla kullanılamaz.” Tasarıda “mahalli idareler, yatırımlarını yetkili organlarının kararıyla ve bedeli mukabilinde başka mahalli idarelere veya merkezi idare kuruluşlarına yaptırabilir. Mahalli idareler diğer kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içinde ortak yatırım yapabilir.” ifadesi geçmektedir. Buna göre anketimize verilen cevapların %53’ü tasarıyla paralel olan şıkta toplanmıştır. Ancak %33’ü ise yönetimler arasında bir görev devrinin olmaması gerektiğini savunmuşlar ve gerekçe olarak da bunun partizanca tutumlara sebep olacağını ileri sürmüşlerdir.

Yerel Yönetimlerin Görevlerinin Arttırılması: Tasarı yerel yönetimleri hizmet sunmada genel yetkili ve merkezi de özel yetkili kılmıştır. Bu, tasarının belki de en radikal yönünü oluşturmaktadır ve en çok tartışılan da budur. Genel yetki; herhangi bir kanunla ya da benzeri bir düzenlemeyle başka bir kuruma verilmemiş tüm yetkilerin bir veya birden fazla kuruma verilmesidir. Devletin bölünmesine sebep olacağı düşünülen bu düzenleme çok eleştiri toplamıştır; böyle bir anlayışın federal devlet yapısını getireceği, bundan dolayı anayasaya aykırı olduğu, bunun yanında zaten güçsüz olan yerel yönetimlerin bu kadar yetkiyi üstlenmesinin yanlış olduğu vb. Bunlardan başlıcalarıdır. EK Tablo : 2’den de gördüğümüz gibi anketimizde, yerel aktörlerin %67’si, merkezin yetkisini azaltmayacak, üniter devleti bozmayacak bir yetki arttırımı düşünmektedirler; geri kalanlardan %15, genel yetkili bir yerel yönetim istemektedir. %7, aynen düzenlemenin kalmasını istemekte, hatta %5 ise, merkezi idarenin görevleri ve yetkilerinin arttırılması gerektiğini savunmaktadır.

Genel olarak tüm kurumlarda çoğunluk, EK Tablo : 2’de de görüldüğü gibi, yerel yönetimlerin yetkilerinin arttırılmasını, fakat genel yetkinin yine merkezde kalması gerektiğini savunmaktadır. Bu durumda sadece bu soru açısından, yerel aktörlerin neredeyse tamamının genel yetkinin merkezde kalmasını istediğini ve bu anlamda tasarının bu düzenlemesine karşı çıktıklarını görmekteyiz.

Yerel Yönetimlerin Yetkilerinin Arttırılmasının Demokratikleşmelerine Etkisi: Burada, yukarıda yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ile demokrasi arasındaki ilişkiyle ilgili olan soruyla (EK Tablo : 2) bağlantılı olarak bir değerlendirme yapmak gerekmektedir. EK Tablo : 2’deki soruyla beraber değerlendirildiğinde bazı ilginç bulgular ortaya çıkmaktadır. Bu soruda belediyelerin yetkilerinin arttırılmasının demokrasiye olumlu etki yapacağını söyleyenler toplamda % 26 iken, önceki soruda yerel yönetimlerin güçlendirilmesinin demokrasiye olumlu katkı yapacağını söyleyenlerin oranı ise % 53 ‘tür.

Bunun demokrasiye olumsuz etki yapacağını söyleyenler ise % 25 iken, EK Tablo : 2'deki soruda yerel yönetimlerin güçlendirilmesinin demokrasiye olumsuz etki yapacağını söyleyenler ise sadece % 15'tir. Bu ters sonuçlar şunu göstermektedir ki; genel olarak yerel aktörler, bunun demokrasiye katkı sağlayacağıyla ilgili genel bir görüşe sahipken, konu ülke özeline geldiğinde daha farklı fikirler ortaya çıkmaktadır. Anket sonuçlarına göre, ülkemizde demokrasiye yerel yönetimlerin katkı sağlayacağını savunan sadece % 26'lık bir kesim varken; genel olarak yerel yönetimler ile demokrasi arasındaki doğru orantıya ise %53 gibi yüksek orana sahip bir kesim inanmaktadır. Bu durum halkın demokrasiye olan inancında bir sorgulamaya gitmek gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Halk, Türkiye'de demokrasinin gerçekleşmesiyle ilgili karmaşık fikirlere sahiptir. Bir ideal demokrasi ve yerel yönetim olgusunu barındırırken bunun Türkiye'den çok uzak olduğunu düşünmektedirler. Yerel yönetimlerin demokratikleşmeye katkı sağlamasının koşulunun sadece onların buna istekli olmasına bağlayanlar ise %42'dir. Yani halk, Türkiye'de yönetimlerin ne isterse onu yapabileceklerini düşünmektedir.

Yerel Yönetimlerde Halk Katılımı ve Kanalları: Ayrıca yerel özerklik açısından önemli bir nokta da yerel yönetimlerin güçlendirilmesinin yanında halkın da yerel siyasete etkin bir şekilde katılımının zorunlu olmasıdır. Bununla ilgili olarak verilen cevapların çoğunluğu, yerel halkın katılım istekli olduğu fakat katılım kanallarının yetersiz olduğudur. Tasarı bu anlamda halk katılımını çokça vurgulasa da bununla ilgili inisiyatif yerel yönetimlere bırakmaktadır. Bu anlamda tasarı yerel siyasette yerel yönetimleri merkezi idareye göre güçlendirirken, aslında diğer taraftan yerel halka göre de güçlendirmektedir.

3) Belediyelerle İlgili Düzenlemelere Bakış

Belediye Kurulmasında Nüfus Sınırı: Tasarıya göre artık belediye kurulabilmesi için gereken nüfus 5000'dir, şu anda ise 2000'dir. Bu durumda %56'lık bir kesim tasarıнын yaptığı düzenlemeyi uygun bulmaktadır.

Belediye Görevlerinin Sıralanması: Eski uygulamaya göre belediyenin görevleri zorunlu ve isteğe bağlı olarak sırayla sayılırdı ve tüm belediyeler için bu geçerliydi. Şimdi ise tasarıya göre hizmetlerde öncelik sırası, belediyenin mali durumu ve hizmetin aciliyeti dikkate alınarak belirlenir. Ancak bunu belediyelerin mi yoksa başka bir kurumun mu belirleyeceği belli değildir. Ankette ise %40'lık bir kesim şimdikinden daha düzgün bir şekilde yine kanunla belirtilmesi gerektiğini belirtirken, % 16'lık kesim şimdiki gibi olması gerektiğini söylemiştir. % 34 ise bunların belediyeler tarafından belirlenmesi gerektiğini savunmuştur (EK Tablo : 3).

Belediyenin görevleri ile ilgili olan EK Tablo : 3'e göre, kurumlardan Çankaya Belediyesi, %55 çoğunluk ile belediyelerin görevleri kendilerinin belirlemesi gerektiğini savunurken, Keçiören Belediyesinde çoğunluk kanunla belirlenmesi

gerektiğini söylemiştir. Yine sendikalardan Hizmet İş %100 çoğunluk ile belediyelerin kendilerinin görevleri belirlemesi gerektiğini belirtirken, Genel İş Sendikası'ndan ise, %50 çoğunlukta kesim kanunla ve yeni kıstaslara göre görevlerin belirlenmesini savunmuş, %25 ise şimdiki gibi kalması gerektiğini savunmuştur. Ancak genel olarak bakıldığında yerel yönetimlerin, verdiği cevaplardan belediyelerin görevleri kendilerinin belirlemesi gerektiği ağır basarken, diğerlerinde bu görülmemektedir.

Meslek Kuruluşları ve STK'ların Meclis Toplantılarına Katılması: Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversite ve sendikalar ile gündemdeki konularla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin, oy hakkı olmaksızın meclis ve ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilmesinin fayda getirip getirmeyeceği ile ilgili sorumuzda, % 36'lık bir kesim bu tür kurumların kendileriyle ilgili konularda da oy hakkı olması gerektiğini savunurken, %17 ise buna gerek olmadığını söylemektedir. %37 ise bunu aynen onaylamaktadır. Tasarı ise; katılım açısından kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversite ve sendikalar ile gündemdeki konularla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin, oy hakkı olmaksızın meclis ve ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilmesi gibi bir düzenleme getirmiştir. Bu durumda %54 bu kanuna karşı çıkmaktadır.

STK'ların belediye meclis ve komisyon toplantılarına katılabilmesiyle ilgili olarak kurumların cevaplarına baktığımızda; belediyeler, böyle bir düzenlemenin işlerini aksatacağından şikâyet ederken, sendikalar ise, toplantılarda kendileriyle ilgili konularda oy hakkına sahip olmaları gerektiğini düşünmektedirler. Burada kurum üyelerinin kurum kimliklerinin daha ağır olduğu hissedilmektedir. Oysa genel konularla ilgili olarak, kurum üyelerinin siyasi kimlikleri daha ağır basmaktadır.

Belediye Başkanının Düşürülmesi: Eski düzenlemeye göre belediye başkanları faaliyet raporu yetersiz bulunursa ve kendisiyle ilgili gensoru gündeme alırsa ve kabul edilirse Danıştay'ın kararı ile görevden düşüyordu. Tasarı bu düzenlemeyi aynen benimserken, belediye başkanının düşürülmesi için gerekli olan çoğunluğun oranını arttırmıştır. Yani bakanın düşmesini zorlaştırmıştır. Ankette de % 67'lik bir kesim eski düzenlemenin aynen kalmasını savunmaktadır.

4) Büyükşehir Belediyeleri ile İlgili Düzenlemelere Bakış

İlçe Belediye Kararlarının Büyükşehir Belediye Başkanına Gütmesi: Mevcut düzenlemede geçerli olan bu uygulama tasarıda da aynen mevcuttur. Yani ilçe belediyelerinin kararları Büyükşehir belediye başkanı tarafından onaylanmadıkça geçerli olmamaktadır. Anketimizde % 53'lük bir kesim bunun özerkliğe aykırı olduğunu düşünürken, bir kısmı da bunun ilde bütünlük olması için gerekli olduğunu düşünmektedir.

Ancak kurumlara baktığımızda, deneklerimizin kurumsal kimliklerinin ağır bastığını görmekteyiz. Nitekim büyükşehir belediye üyelerinin verdiği cevaplarla

%60'ı, ilçe belediyelerinin kararlarının, kentsel hizmetlerin bütünlük arz etmesi için Büyükşehir belediye başkanı tarafından onaylanması gerektiğini savunurken, ilçe belediyelerinde ise %67'lik bir kesim bunun ilçe belediyelerinin özerkliğini zedelediğini düşünmektedir. ATO ise bu konuda eşit iki gruba ayrılmıştır. Sendikalara baktığımızda, her iki sendikanın da, bu uygulamanın ilçe belediyelerinin özerkliğini zedelediğini düşündüğünü görmekteyiz. MHP, çoğunlukla, hizmette bütünlük için bunun gerekli olduğunu düşünürken, CHP ve AKP ise tersini savunmaktadırlar (EK Tablo : 4).

İlçe Belediyelerinin Geri Gönderilen Kararları Onaylaması: Tasarıya göre, eskisinden farklı olarak, ilçe belediye meclislerinin bütçe ve imarla ilgili olanlar dışındaki kararları Büyükşehir belediye başkanına gönderildiğinde, başkan bunu uygun görmezse tekrar geri yollar ve meclis bunu salt çoğunluğuyla kabul ederse başkan bundan sonra ancak yargıya başvurabilir. Eski düzenlemede ise bu çoğunluk 2/3 idi. Bu durumda tasarı belediye meclisinin kararında ısrar etmesini daha kolaylaştırmaktadır. Sonuçlarda ise çoğunlukla (%66), eski uygulamanın yerinde olduğu düşünülmektedir.

Büyükşehir Belediye Encümeni: Tasarı Büyükşehir belediye encümeninde seçilmişlerin olmaması konusunda bir değişiklik getirmemiştir, ancak tasarıya bağlı yeni kanunda (ki bu kabul edilmiştir), büyükşehir belediye encümeninde hem seçilmiş hem de atanmış üyeler söz konusudur. Büyükşehir belediye encümeninde seçilmiş üyelerin olmamasıyla ilgili sorumuzda da buna uygun olarak %51'lik kesim hem seçilmiş hem de atanmışların olması gerektiğini düşünmektedir. %23 ise sadece seçilmişler olsun derken, %14 ise sadece atanmışlar olsun demektedir.

Büyükşehir Belediyesinin İlçe Belediyelerinin Görevlerini Üstlenmesi: Tasarıya göre ilçe belediyeleri, bedelini vermek şartıyla görevlerinin bir bölümünü büyükşehir belediyesiyle ortak yapabilir ya da bizzat büyükşehir belediyesine de yaptırabilir. Bu büyükşehir belediyesinin kararına bağlıdır. Büyükşehir belediyesinin ilçe belediyesinin talebi üzerine bazı görevlerini kendisinin üstlenmesiyle ilgili sorumuza verilen cevaplara baktığımızda ise, %35'lik bir kesimin bunu zayıf ilçe belediyelerini koruması yönünden mantıklı bulduğunu, ancak %21'in ise, bunu partizanca bulduğunu söyleyebiliriz. İlginç olan % 35'lik diğer bir grubun ise buna kent konseyinin karar vermesi gerektiğini savunmasıdır. Tasarıda ve eski uygulamada böyle bir düzenleme olmamasına rağmen, bu şıkkın bu kadar fazla yanıtlanması şaşırtıcıdır.

Yerel yönetimlerin verdiği cevaplara baktığımızda, İl Özel İdaresi'nin yarıya yakını kent konseyinin karar vermesi gerektiğini savunurken, büyükşehir belediyesinde %66'lık bir kesim, görev devrinin bu şekilde olmasının yerinde bir uygulama olduğunu düşünmüştür. Diğer taraftan ilçe belediye meclis üyelerinin ise %38'lik bir kesimi, bu tür bir görev devrini makul bulurken, %32 ise bunun partizanca tutumlara yol açacağını belirtmiştir. "Görev devrinin büyükşehir belediyesine bağlı olarak yapılmasının partizanca tutumlara yol açabileceği", şıkkını büyükşehir belediyesinde ise sadece %9 işaretlemiştir.

Büyükşehir Belediyesinin Tüm Kentin Tek Bütçesini Hazırlaması: Büyükşehir belediyesinin mevcut olduğu illerde ilçe belediyeleri ve ilk kademe belediyelerinin bütçeleri toplu olarak Büyükşehir belediye meclisinde görüşülür ve tek bütçe halinde basılır. Eskiden de böyleydi zaten. Tek farkı eskiden Büyükşehir belediyesi bütçeyi birleştirip kabul ettikten sonra bunu valinin onaylamasıydı, şimdi ise vali faktörü ortadan kalktı. Tasarı bunu savunurken, EK Tablo : 5'e göre, anketimize cevap veren yerel aktörlerin % 72'si buna karşı çıkmakta ve bunun özerkliği zedelediğini düşünmektedir. Kurumların tamamı ise bunun ilçe belediyelerinin özerkliğini zedelediğini savunmaktadır.

5) İl Özel İdareleri ile İlgili Düzenlemeler

İl Özel İdaresine Görev Devri: Burada da doğrudan görevlerin il özel idaresine devredilmesiyle ilgili yerel aktörlerin fikirleri ölçülmeye çalışılmıştır. Sonuçlara baktığımızda %50'lik bir kesim yerel yönetimlere devredilmesinin olumlu, fakat güçsüz olan il özel idaresine devrine olumsuz yaklaşmıştır. %33 ise, tasarıdaki düzenlemeyi onaylamıştır. Sadece %8, bu görevlerin eskisi gibi merkezi yönetimde kalması gerektiğini düşünmektedir. Kurumların yanıtlarına sırasıyla bakarsak, il özel idaresi ki bu bölümde en önemli kurum budur, çoğunlukla (%62), böyle bir düzenlemenin olumlu sonuçlar doğuracağına inanırken, belediyelerde eşit oranda hem bu düzenlemenin olumlu sonuç doğuracağına inanç vardır, hem de başka bir yerel yönetime devredilmesinin daha iyi olacağına inanç vardır.

Eğitim Hizmetinin İl Özel İdaresine Devri: Yine tasarıyla ilgili oldukça sık tartışılan konulardan birisi de özel olarak il yerel yönetiminin eğitim ve sağlık görevlerini üstlenmesidir. Özellikle eğitimde birlik ilkesine çok büyük zarar vereceği düşünülen bu yeni düzenlemeye yerel aktörlerin ne cevap verdiğine baktığımızda, EK Tablo : 6/a'dan hareketle şunları görmekteyiz; %48'lik bir kesim eğitim hizmetinden memnun olmadığını fakat bunun il özel idaresine devredilmesine de karşı olduğunu söylerken, %38 ise, tasarıyla paralel cevap vermiştir. Buna göre eğitim hizmetinin il özel idaresi tarafından yapılmasının uygun olacağını belirtmişlerdir. %6 ise, şu anki eğitim hizmetinden memnun olduğunu belirtmiştir.

Bu soruda kurumlar belirgin bir şekilde ikiye bölünmüştür, şöyle ki: Yerel yönetimler, Hizmet İş Sendikası ve AKP eğitim hizmetinin, müfredatı MEB hazırlamak şartıyla, il özel idaresine devrini savunurken, MHP, ATO, Genel iş ve CHP ise, bu hizmetin il özel idaresine verilmesine karşıdır (EK Tablo : 6/b).

İl Özel İdaresi Yürütme Organı: Tasarıyla beraber il özel idaresinin yürütme organı başkanı yine validir. Ancak yerel aktörlere sorduğumuz soruda, %42'lik kesim, il genel meclisinin seçeceği bir kişinin başkan olması gerektiğini belirtmiştir. % 30 ise vali derken, %21 ise halkın seçeceği bir kişinin yürütme organı başkanı olması gerektiğini söylemiştir. Bu durumda tasarıdaki düzenlemeye % 63 karşı çıkarken, sadece % 30 aynı şekilde valiyi savunmaktadır.

İl Özel İdaresi'nin %45'i il genel meclisinin yürütme organını seçmesi gerektiğini savunurken, belediyeler ise daha fazla bir çoğunlukla bu şıkkı cevaplandırmışlardır. MHP, %100 ile valinin başkan olması gerektiğini söylemiş ve ATO %55 ile il özel idaresi yürütme organını halkın seçmesi gerektiğini söylemiştir. Yine genel iş sendikası da halkın seçmesi gerektiğini vurgulamıştır. Hizmet iş sendikasıdan valiyi söyleyen hiç yoktur. CHP çoğunlukla halkın seçmesi gerektiğini söylemiş, AKP ise il genel meclisinin seçmesi gerektiğini söylemiştir.

İl Genel Meclisi Başkanı: Eski sisteme göre il genel meclisinin başkanı vali idi ve her sene 2 başkan vekili seçilirdi. Tasarıya göre ise il genel meclisinin bir başkanlık divanı olacak ve il genel meclisi seçim sonucunda 5. gün toplanacak ve ilk iki yıl için başkan seçilecek. Böylece yürütmesinin başının vali olduğu il özel idaresinde en azından meclisin başkanı artık vali değildir. Bu durumda gündem de artık il genel meclisi tarafından oluşturulmaktadır. Nitekim anket sonuçlarımız da bu kararlar çakişmaktadır: % 81'lik bir kesim il genel meclisinin seçeceği birisinin meclis başkanı olması gerektiğini savunmaktadır.

Valinin Yetersiz Görülmesi Durumu: Tasarı belediyelerde olduğu gibi il özel idarelerinde de valinin faaliyet raporunun meclis tarafından 2/3 çoğunlukla yetersiz görülmesi ibaresini 3/4 olarak değiştirmiştir. Bu durumda yetersizlik kararı İçişleri Bakanlığı'na gönderilir. Bu valinin raporunun daha zor bir şekilde yetersiz görülebilmesini sağlamakta ve böylece meclisin daha az yetkili olmasının yolunu açmaktadır. Anketimizde % 70'e yakın bir kesim gerekli çoğunluğun 2/3 olması gerektiğini belirtmiştir.

6) Türk İdare Yapısında Denetim Faaliyetine Bakış

Halk Denetçisinin Seçilmesi: Halk denetçisi il genel meclisi tarafından seçilirken yine, "eylem ve işlemleri ile kendisine olan güvenin sarsılması sebepleriyle" tekrar il genel meclisi tarafından görevinden alınabilir. Bu düzenlemeyle ilgili gerçekte birçok tartışma söz konusudur. İl Özel İdaresi'ni denetleyecek bir kurumun organının neden il genel meclisi tarafından seçilip ve yine neden onun tarafından geri alınabileceği konusunda net bir cevap insanın aklına gelmemektedir.

EK Tablo : 7'ye göre yerel aktörlerin de %42'si halk denetçisinin il genel meclisi tarafından atanıp yine onun tarafından görevden alınması gerektiğini savunurken, % 39'luk bir kesimi ise, denetçinin il halkı tarafından seçilip yargı tarafından görevden alınması gerektiğini belirtmektedir. % 5 ise, merkezi hükümeti bu konuda yetkili kılmakta ve diğer bir % 4 ise, yargıyı bu konudan tamamen sorumlu tutmaktadır. Bu durumda toplam %48'lik bir grup tasarının bu düzenlemesine karşı çıkarken, % 42 ise savunmaktadır. % 8 ise soruyu yanıtlamamıştır. Kurumlardan genel ortalamadan farklı cevap verenler, yukarıdakilerdir. Diğer kurumlar genel toplamla aynı şekilde, çoğunlukla il genel meclisinin halk denetçisini seçmesi ve görevden

alması gerektiğini düşünürken, yukarıdaki kurumların tamamı halk denetçisini halkın seçmesi ve yargının geri alması gerektiğini savunmuştur.

Yerel Yönetimlerin Denetlenmesi: Tasarı, Sayıştay'ı merkezi idareye dâhil kurum ve kuruluşların yanı sıra il özel idareleri, belediyeler ve bunlara bağlı kuruluşlar ve mahalli idare birliklerinin denetiminden de sorumlu kılmıştır. Bunun bir sonucu olarak da Sayıştay'ın teşkilat yapısı içinde özel ihtisas dairelerinin yanında bölge düzeyinde taşra birimleri de kurulabilir. Dış denetimde yerel yönetimler alanında Sayıştay'ın yetkili olmasına karşın, köy bazında mülki idare amirleri yetkilidir. Bu durumda verilen cevapların % 73'ü, tasarıyla paralel bir şekilde Sayıştay'ı yerel yönetimler üzerinde denetim yapan kurum olarak mülki idare amirine yağılemektedir. %16 ise en büyük mülki amirin denetim yapması gerektiğini düşünmektedir. Kurumların hepsi neredeyse aynı oranda ve çoğunlukla Sayıştay'ın yerel yönetimleri denetlemesi gerektiğini düşünmüştür.

7) Merkezi İdare ile Yerel Yönetimler Arasındaki İlişkiler

Merkezi Hükümetin "Gereken Tedbirleri" Alması: "kamu yönetiminde yeniden yapılanma" adlı tasarıya göre "Mahalli idarelerin kanunlarla verilen temel görev ve hizmetlerden herhangi birini ciddi şekilde aksatması ve bu durumun halkın hayatını önemli ölçüde olumsuz etkilemesi durumunda, merkezi idare bu aksaklıkların giderilmesi için makul bir süre verir. Aksaklıkların bu süre içinde de giderilmemesi halinde merkezi idare durumun gerektirdiği tedbirleri alabilir." Burada "Merkezi hükümetin gereken tedbirleri alabilmesi" ifadesini nasıl yorumluyorsunuz?

Bu soruda tasarının bu konuda net bir cevap vermediğini görmekteyiz. Eğer tasarıyla bağlantılı çıkarılan kanunlarda bununla ilgili bir düzenleme olmazsa gereken tedbirlerin iktidara göre değişme ihtimali söz konusu olabilir. Ankette ise soruyla ilgili verilen cevapların, % 37'si, böyle bir ifadenin partizanca davranmaya geniş oranda yol açacağını düşünürken, % 16'lık bir kesim, böyle bir ifadenin genel bir tasarıda olmasının normal karşılanması gerektiğini düşünmektedir. Diğer bir %16 ise, böyle bir durumun yargıya intikal etmesi gerektiğini, merkezi yönetimin böyle bir yetkisi olmaması gerektiğini düşünmektedir. %14 ise, böyle bir vesayetin idarenin bütünlüğü için gerekli olduğunu düşünmektedir. Ayrıca % 15 ise soruyu yanıtlamamıştır (EK Tablo : 8).

EK Tablo : 8'e göre kurumların yanıtlarına baktığımızda ATO, MHP, CHP ve Genel-İş Sendikası %60 ile durumun gerektirdiği tedbirlerin açıkça belirtilmesi gerektiğini savunurken, AKP ve Hizmet-İş Sendikası ise böyle bir vesayetin yerinde bir uygulama olduğunu söylemektedirler. Son olarak yerel yönetimlerde ise en fazla çoğunluğu içeren kesim, "Durumun gerektirdiği tedbirlerin açıkça belirtilmesi" gerektiğini vurgularken, hemen arkasından gelen çoğunluk ise, bu tedbirlerin genel bir tasarıdan ziyade kanunlarda sayılması gerektiğini, bu anlamda tasarının içeriğinin bu

konuyla ilgili bir sorun arz etmediğini savunmuştur. Bu durumda şaşırtıcı bir biçimde, AKP grubu, söylemlerine ters olarak, bu tür bir idari vesayetin yerinde olduğunu belirtirken, CHP, ATO grubu ise, yerel yönetimleri korur şekilde bir düzenlemeyi savunmaktadır. Şimdi soruya dönüp dikkat edersek, bir tek bu soruda tasarının içeriğinin ne olduğu açık bir şekilde söylenmiştir. Bu aslında yukarıda kurumların hepsinin söylemlerine zıt yanıtlar vermelerinin makul cevabını vermektedir. AKP ve Hizmet-İş, sahipleri olarak, tasarıyı savunmak zorunda kalmış, diğer grup savunmamak durumunda kalmış ve yerel yönetimler ise bir taraftan tasarının böyle bir madde içermesi gerektiğini vurgularken, diğer taraftan kırımsal kimlikleriyle hareket eden bir çoğunluk ise “durumun gerektirdiği tedbirlerin” belirtilmesi gerektiğini belirtmiştir.

İçişleri Bakanlığının Yerel Yönetime Yönetici Ataması: Tasarıya göre İçişleri Bakanlığı bir yerel yönetim biriminin görevini aksatarak yaptığını ya da hiç yapmadığını görürse, ona iki ay süre vererek yapmasını ister. Söz konusu olan yerel yönetim birimi iki ay sonunda hala bu görevi yapmıyorsa bakanlık 6 ayı geçmemek üzere bu görev için ilgili birimin başına bir yönetici atar. Buna rağmen hala görev yapılmazsa başka bir yerel yönetime ya da kamu kurumuna görev devredilir. Tasarı böyle bir düzenleme getirirken, anketimize verilen cevapların % 75'i buna karşı çıkmakta ve görevini yapmayan bir yerel yönetime karşı yargıda dava açılması gerektiğini söylemişlerdir.

Kurumlara baktığımızda ise, yine şaşırtıcı bir biçimde, AKP ve Hizmet-İş sendikasının diğer kurumlardan farklı olarak bakanlığın böyle bir yetkisini neredeyse yarı yarıya savunduğunu görmekteyiz. Yerel yönetimlerin ise %71'lik bir kısmı Bakanlığın böyle bir yetkisinin olmasını eleştirmekte ve son grup ise %94 ile bakanlığın böyle bir yetkisi olmaması gerektiğini savunmuştur. Bu durumda öncelikle şu tespiti yapabiliriz ki; yerel yönetimler dışındaki yerel aktörler yerel yönetimlerden daha fazla bir şekilde yerel yönetimlerin özerkliğini savunmaktadır. Yine bir diğer tespit ise, tasarı sahiplerinin bir önceki sorudaki gibi merkezi hükümete daha fazla hak verdiğini ve söylemlerinden çok farklı bir çizgide olduklarını göstermektedirler. Yine tasarı karşıtı gruplarda yerel yönetimlerin merkeze karşı korunması gerektiğini sergilemektedirler.

Belediye Meclisinin Feshedilmesi: Belediyelerde olduğu gibi il özel idarelerinde de meclisin kanunda öngörülme yer ve zamanda toplanmasının feshine sebep olacağı kuralı tasarıda kaldırılmıştır. Bununla ilgili soruda, % 55'lik bir kesim, tasarının yaptığı düzenleme doğrultusundaki şıkkı işaretlemiştir, yani yerel meclislerin kanunda öngörülen yer ve zaman dışında toplanmasının bir fesih sebebi olmaması gerektiğini söylemiştir. %32 ise, bunun bir fesih sebebi olması gerektiğini savunmuştur. % 11 ise yanıt vermemiştir.

Belediye Organının İçişleri Bakanlığı Tarafından Görevden Uzaklaştırılması: Size göre görevleriyle ilgili bir suç sebebiyle hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan belediye organlarının veya bu organların üyelerinin, İçişleri Bakanı tarafından,

geçici bir tedbir olarak kesin hükme kadar görevden uzaklaştırılabilmeleri durumu demokratik bir yönetim anlayışıyla ne derece paraleldir?

Tasarı, anayasanın 127. maddesindeki İçişleri Bakanlığı'nın görevden uzaklaştırmayla ilgili yetkisi konusunda yeni bir düzenleme getirmemiştir. Cevapların da %65'i böyle bir uygulamanın yerinde olduğunu düşünmektedir. % 25 ise bunun doğru bir anlayış olmadığını düşünmektedir. Böyle bir yolun merkezi hükümetin rahatça bunu kullanarak organları görevden uzaklaştırdığını ya da uzaklaştırabileceğini ifade etmişlerdir.

Belediyeye Katılmada Halkın Görüşünün Alınmaması: Tasarının 3. kitapçığında Büyükşehir Belediye Kanunu tasarısının 6.maddesinde; "İmar düzeni ve temel alt yapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı hallerde, bu belediye ve köyler... Bakanlar Kurulu kararı ile büyükşehir belediyesi sınırları içine alınabilir" ifadeleri geçmektedir. Bununla bağlantılı olan bu sorumuzda, %62 gibi bir çoğunluk hangi sebeple olursa olsun bir katılmada halkın mutlaka görüşünün alınması gerektiğini düşünmektedir. %26 ise teknik sebepler söz konusu olduğunda Bakanlar Kurulu'nun böyle bir yetkisinin olabileceğini savunmuştur. Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki; anketimize cevap veren yerel aktörlerin yarıdan fazlası tasarıya karşı çıkmaktadır.

İl Genel Meclisinin Tüm Kararlarının Valinin Onayından Geçmesi: Eski sisteme göre vali il genel meclisinin almış olduğu kararları onaylamadıkça karar geçerli olmuyordu. Tasarı ise, Büyükşehir Belediyelerini andırır şekilde valinin kararı uygun bulmaması durumunda meclise geri göndermesini ve meclisin kararı salt çoğunlukla tekrar kabul etmesi durumunda ise valinin bundan sonra ancak yargıya başvurusunu getirmektedir. Bununla ilgili soruya verilen cevapların %43'ü en azından önemli kararların valinin onayına tabi olması gerektiğini düşünmektedir. % 32 ise tüm kararların valinin onayından geçmesi gerektiğini söylemiştir. Ancak % 13 gibi düşük bir oran valinin onayına hiçbir kararda gerek olmadığını söylemiştir. Bu anlamda özellikle valinin yerel alandaki siyasetteki etkisiyle ilgili çıkan sonuçlar ilginçtir. Anketimize cevap veren yerel aktörlerin çoğunluğu demokrasi, katılım ile seçimle oluşan yerel yönetimler arasında doğrudan bağlantı kurarken, aynı çoğunluk atamayla gelen valinin yetki ve gücünde bir kısıtlama yaratılmasına da karşıdır. Bu anlamda tasarının valinin yerel yönetimler üzerindeki etkisini azaltan düzenlemelerine yerel aktörlerin çoğunluğu karşı çıkmaktadır.

SONUÇLAR

Alan araştırmasından çıkan belli başlı sonuçlar şöyle sıralanabilir:

- Yerel aktörlerin çift kimliklere sahip olması bazı durumlarda çelişkili cevaplar vermelerine sebep olmaktadır. Çok genel bir düzenleme ile ilgili ya da açık bir şekilde tasarının düzenlenmesinin ne olduğunun belirtildiği sorularda deneklerin neredeyse tamamı siyasal kimlikleriyle cevap vermişlerdir. Diğer taraftan, ayrıntı düzenlemeler veya bu düzenlemelerle ilgili tasarının ifadesinin belirtilmediği sorularda ise aktörler kurumsal kimlikleriyle cevap vermişlerdir.
- Ayrıca kurumlar, özellikle yerel yönetimler, kendileri ile ilgili düzenlemeler sorulduğunda ağırlıkla kurumsal kimlikleri paralelinde cevap vermişlerdir.
- Yerel demokrasi konusuna, hala yerel aktörlerin çok önem vermedikleri tespit edilmiştir. Yerel yönetimlerin demokrasiye katkı sağladığını düşünen deneklerimiz konu ülkemize geldiğinde daha farklı düşünmektedirler. Ayrıca yerel yönetimlerin genel yetkili olmasına da çoğunlukla karşı çıkmıştır.
- Diğer taraftan katılım konusunu ise, yerel yönetimler dışındaki aktörler daha fazla önemsemektedir. Tasarının, halk katılımının sağlanması inisiyatifi yerel yönetimlere bıraktığı düşünülürse, bu durumun gerçekleşmesinin payının çok zayıf olduğu ortaya çıkmaktadır.
- Kendisine bir çok yetki veren tasarının, bu yöndeki düzenlemelerine sıcak bakan, İl Özel İdaresi, konu merkezi idare ile ilgili konulara gelince diğer yerel aktörlere göre çok daha merkeziyetçi cevaplar vermiştir. Bu anlamda yerel özerklik ilkesine önem vermede, il özel idaresi çok zayıf görünmektedir. Bu durumda il özel idarelerine görev devri, yerelleşmeyi pek sağlayacak bir düzenleme gibi görünmemektedir.
- Son bir önemli tespit de şu olabilir; artık ülkemizde yerel yönetimlere bakış açısı, eski ideolojilere göre değil, küreselleşmeye bakış açısıyla birebir uyumaktadır.

Bu durumda ülkemiz, hem yenedünya düzenine uygun bir dönüşüm sağlamak zorunda, hem de kendi sorunlarını çözmek zorunda kalmıştır. Fakat ülkemizin geleneksel olarak yaşadığı sorunları ile küreselleşmenin hissettirdiği ve zorladığı değişimlerin ne derece paralel olduğunun tartışılması önemli bir noktadır. Bu anlamda Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma adlı son reform tasarısı, bu konulara yönelik olarak çıkartıldığı iddia edilen bir tasarıdır. Ancak böyle olmasına rağmen birçok eksikliği söz konusudur. Birincisi ülkemizin eskiden beri şikayet edilen bir çok yanlış düzenlemesi değiştirilmemiştir. Bununla beraber hiç olmayan sorunları da çıkarmıştır. Diğer taraftan bu tür klasik hale gelmiş sorunlarda bir değişiklik yapmazken, çok köklü değişiklikler yaratmaktadır. Ayrıca küreselleşmeye devlet yapımızın uyarlanması amaç edinen tasarı, bunun tersi düzenlemeler getirmiştir. Tasarı şeffaf, açık, katılımcı,

yönetişimci bir yerel yönetim sistemini sürekli vurgularken, sadece yerel yönetimleri merkeze karşı güçlendirmekle bunun gerçekleştirebileceği şeklinde bir anlayışa sahip gibidir.

Üzerinde çokça tartışılan bu tasarının aslında hem olumlu hem de olumsuz yanları söz konusudur. Ayrıca tasarının, gerçekte üzerinde durulduğu kadar köklü değişiklikler getirdiği söylenemez, çünkü getirdiği düzenlemelerin bir çoğu zaten Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda vardır. "Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma" adlı tasarı, bazı düzenlemeleri hariç, küreselleşmeyi uygun bir içeriğe sahipken, yerel yönetimlerimizin ve merkezi yönetimimizin yaşadığı geleneksel sorunlara en iyi çözüm gibi görünmemektedir.

SONNOTLAR

- ¹ Postmodernizmin genel bir tanımının yapılamayışı, hatta postmodernizmin içsel kurgusuna göre de zaten kendisinin bizzat tanımının "tanımlanamıyışı" olması kamu yönetimi alanına ne gibi bir etkiye bulunacağını da belirsiz kılmaktadır. Ancak şu bir gerçektir ki; yukarıda da bazı özellikleri sayılan postmodernizm, geleneksel kamu yönetimi anlayışını modernizm ile beraber aynı pakete koyarak sandıklara kilitlemektedir. Ona göre artık modernizmin ürünü olan herşey raflara kaldırılmalıdır. Hele de bunlar kamu yönetimi özelinde merkeziyetçilik, tekçilik gibi özelliklere sahip ise çoktan tarih olmuşlardır.
- ² Buna göre toplumu ilgilendiren konularda kamu yönetiminin güç kullanımı tarafların ortaklaşa kararlaştıracağı çerçevede kullanılacaktır. Yani, kamu yönetimi, dolayısıyla yerel yönetimler, toplumsal mutabakatlar çerçevesinde görevlerini sürdüreceklerdir. Bu anlamada, yerel yönetimler sadece toplumun yerel ihtiyaçlarını karşılayan kurumlar olmakla yetinmeyecek, mutabakat zemini olarak da görev yapacaklardır.
- ³ Tüm aktörlerin birbirine muhtaç olması, işbirliği içinde yönetimi gerçekleştirmesi anlamına gelmektedir. Hiçbir aktör tek başına tüm bilgileri sahip değildir.

EKLER

EK Tablo : 1
Yerel Yönetimler ve Demokratikleşme

Cevaplar (%)	Kurumlar						
	İÖİ	Büyük. B.	İlçe B.	ATO	Sendi.	Siyasi P	Toplam
Cevap vermeyenler	8,33	3,03	6,45	---	---	---	3,21
Yerel yönetimler demokrasiye katkı sağlar	45,83	78,79	64,52	39,47	33,33	50,00	53,85
Yerel yönetimler demokratikleşme için olmazsa olmaz değildir	29,17	15,15	29,03	28,95	38,89	33,33	27,56
Tam tersi demokratikleşmeyi engeller	16,67	3,03	---	31,58	27,78	16,67	15,38
Toplam	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: Ankara-Alan Araştırması-2005 Yazı

EK Tablo : 2
Yerel Yönetimlerin Görevlerinin Arttırılması

Cevaplar (%)	Kurumlar										
	İÖİ	BŞB	Çan. B.	Keç. B.	MHP	ATO	Gen S.	Hiz. S.	CHP	AKP	Toplam
Cevap vermeyenler	8,33	9,09	11,11	4,55	---	---	---	---	---	---	4,49
Merkezin görevleri arttırılmalı	---	6,06	---	9,09	---	22,22	25,00	---	---	15,38	7,69
Şimdiki gibi kalmalı	---	6,06	11,11	4,55	---	5,56	25,00	---	8,33	---	5,13
Genel yetki merkezde olmak kaydıyla yetkileri arttırılmalı	75,00	57,58	55,56	59,09	100,00	72,22	50,00	50,00	75,00	69,23	67,31
Yerel yönetimler genel yetkili olmalı	16,67	21,21	22,22	22,73	---	---	---	50,00	16,67	15,38	15,38
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: Ankara-Alan Araştırması-2005 Yazı

EK Tablo : 3
Belediye Görevleri

Cevaplar (%)	Kurumlar								
	İÖİ	Büyük B.	Çan B.	Keç B.	Siyasi P	ATO	Gen. s	Hiz.s	Toplam
Cevap vermeyenler	16,6	6,0	11,1	4,55	15,7	---	---	---	8,97
Şimdiki zorunlu-isteğe bağlı düzenleme aynen kalmalı	4,1	12,1	22,2	18,1	21,0	22,2	25,0	---	16,03
Şimdikinden farklı kıstaslarla, yine kanunla belirlenmeli	41,6	39,3	11,1	45,4	44,7	44,4	50,0	---	40,38
Belediyeler, belirlemeli	37,5	42,4	55,5	31,8	18,4	33,3	25,0	100,0	34,62
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: Ankara-Alan Araştırması-2005 Yazı

EK Tablo : 4
İlçe Belediye Kararları ve Büyükşehir Belediye Başkanı

Cevaplar(%)	Kurumlar						Toplam
	İÖİ	Büyük.	İlçe B	ATO	Sendi.	Siy par.	
Cevap vermeyenler	12,50	3,03	6,45	7,89	---	---	%5,77
Hizmette bütünlük açısından, b. belediye başkanına kararlar gütmesi	33,33	60,61	25,81	50,00	38,39	16,67	%41,03
İlçe belediyelerinin özerkliği zedelenmekte, bu düzenleme ile	54,17	36,36	67,74	42,11	61,11	83,33	%53,21
Toplam	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: Ankara-Alan Araştırması-2005 Yazı

EK Tablo : 5
Büyükşehir Belediyesinin Tüm Anakentin Tek Bütçesini Hazırlaması

Cevaplar (%)	Kurumlar										Toplam
	İÖİ	Büyük B	Çan B	Keç B	MHP	ATO	Gen S	Hiz S	CHP	AKP	
Cevap vermeyenler	20,83	3,03	11,11	4,55	---	---	---	---	16,67	7,69	7,05
Düzenli bir anakent yönetimi için gereklidir	8,33	27,27	11,11	36,36	---	27,78	25,00	---	---	38,46	20,51
İlçe belediyesinin özerkliği zedelenmektedir	70,83	69,70	77,78	59,09	100,00	72,22	75,00	100,00	83,33	53,85	72,44
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: Ankara-Alan Araştırması -2005 Yazı

EK Tablo : 6/a
Eğitim Hizmeti (1)

Cevaplar (%)	Kurumlar										Toplam
	İÖİ	Büyük B	Çan B	Keç B	MHP	ATO	Gen S	Hiz S	CHP	AKP	
Cevap vermeyenler	16,67	6,06	11,11	4,55	---	---	---	---	16,67	7,69	7,05
Eğitim hizmeti şu an iyi	4,17	---	---	13,64	---	22,22	---	---	---	15,38	6,41
İl özel idaresine devri iyi	54,17	48,48	44,44	59,09	---	---	---	100,00	16,67	61,54	38,46
İl özel idaresine devredilmemeli	25,00	45,45	44,44	22,73	100,00	77,78	100,00	---	66,67	15,38	48,08
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: Ankara-Alan Araştırması-2005

EK Tablo : 6/b
Eğitim Hizmeti (2)

Cevaplar (%)	Kurumlar		
	Yerel yönetimler	Hiz S, AKP	ATO, MHP, CHP, Gen S
Cevap vermeyenler	9,09	5,88	3,92
Eğitim hizmeti şu an iyi	4,55	11,76	7,84
İl özel idaresine devri iyi	62,57	70,59	3,92
İl özel idaresine devredilmemeli	24,09	11,76	84,31
Toplam	100	100	100

Kaynak: Ankara-Alan Araştırması-2005 Yazı

EK Tablo : 7
Halk Denetçisi

Cevaplar (%)	Kurumlar				
	MHP	ATO	Gen. S	CHP	Toplam
Cevap vermeyenler	---	---	---	16,67	8,97
Merkezi hükümet atamalı ve görevden almalı	---	---	---	---	5,13
İl genel meclisi seçmeli ve görevden almalı	30,77	11,11	25,00	8,33	42,31
Yargı atamalı ve görevden almalı	---	11,11	---	---	4,49
Halk seçmeli ve yargı görevden almalı	69,23	77,78	75,00	75,00	39,10
Toplam	100	100	100	100	100

Kaynak: Ankara-Alan Araştırması-2005 Yazı

EK Tablo : 8
Merkezi Hükümetin "Gereken Tedbirleri Alması"

Cevaplar (%)	Kurumlar			
	Yerel yönetimler	Hiz S, AKP	ATO, MHP, CHP, Genel iş S	Toplam
Cevap vermeyenler	18,18	11,76	11,76	%15,38
Böyle bir vesayet yerinde bir uygulamadır	17,05	35,29	3,92	%14,74
Durumun gerektirdiği tedbirler açıkça belirtilmeli	28,41	11,76	60,78	%37,18
Bu tasarı genel olduğu için bu tedbirler yasada sayılmalı, burada değil	22,73	23,53	1,96	%16,03
Uyarıdan sonrasına yargı karar vermeli	13,64	17,65	21,57	%16,67
Toplam	100	100	100	100

Kaynak: Ankara-Alan Araştırması-2005 Yazı

KAYNAKÇA

- AYDINLI, Halil İbrahim. (2004), *Sosyo-Ekonomik Dönüşüm Sürecinde Belediyeler*, Nobel Yayın, Ankara.
- BORATAV Korkut. (1997), "Çağdaş Türkiye 1908-1980", *Türkiye Tarihi-4*, Cem Yayınevi, İstanbul.
- DÖNMEZ, Mustafa. (1992), "Türkiye'de Belediyeciliğin Tarihsel Gelişimi", *AİD*. Cilt : 17, No : 3
- EROĞLU, Cem. (1999), "Ulus-Devlet ve Küreselleşme": *Emperyalizmin Yeni Masalı Küreselleşme*, (Ed.) Işık Kansu, Güldiken Yayınları, Ankara.
- FOX, MILLER, HUGH. (1996), *Postmodern Public Administration*. Sage Publication, London.
- GERAY, Cevat. (2000), "Belediyeleşme Süreci ve Türkiye", *Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri*, TODAİE, Ankara.
- GÖRMEZ, Kemal. (1997), *Yerel Demokrasi ve Türkiye*, Vadi Yayınları, Ankara.
- GÜLER, B. Ayman. (1998), "Küreselleşme Döneminde Yerel Yönetimler", *Sivil Toplum İçin Kent Yerel Siyaset ve Demokrasi Seminerleri*, Demokrasi Kitaplığı, İstanbul.
- HAMBLETON, Robin. (2002), *Globalism and Local Democracy*. Palgrave Publishers, New York.
- KELEŞ, Ruşen. (1993), *Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar*, IULA-EMME, İstanbul.
- KELEŞ, Ruşen. (1988), *Türkiye'de Kent Yönetimi*, Türk Sosyal Bilimler Derneği, Ankara.
- KIZILCIK, Recep. (2002), "Liberal Batı Demokrasileri ve Türk Kamu Yönetimi Sistemindeki Gelişmeler", *TİD*, Yıl : 74, No : 434.
- ORTAYLI, İlber. (1974), *Tanzimattan Sonra Mahalli İdareler*, TODAİE, Ankara.
- ÖMÜRGÖNÜLŞEN, Uğur. (2003), "Yeni Kamu İşletmeciliği". *Çağdaş Kamu yönetimi*. (Ed.) M. ACAR ve H ÖZGÜR, Nobel Yayınları, Ankara.
- PIERRE, John. (2000), *Debating Governance*, Oxford Press, New York.
- PIERRE John. (1998), *Partnerships in Urban Governance*, M. Millian Pres.
- RAW, Rhodes. (1996), "The New Governance; Governing without Government", *Political Studies*. XLIV.
- SOYSAL, Mümtaz. (1999), *Masaldan Bunaltıma Yeni Dünya Düzeni*, (Ed.) Işık Kansu, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul.
- SÖKMEN, P. ve ÖKTEM M. (2000), "Dünya Sistemine Eklemlenme Çağında Yeni Gelişme Anlayışları Yeni Yönetim Biçimleri". *Yerel Yönetim Sempozyumu*, TODAİE, Ankara.
- ŞAYLAN, Gencay. (1999), "Küreselleşmenin Gelişimi", *Emperyalizmin Yeni Masalı Küreselleşme*, (Ed.) Işık Kansu, Güldiken Yayınları, Ankara.

- TEKELİ İlhan ve ORTAYLI İlber. (1978), *Türkiye 'de Belediyeciliğin Evrimi*, (Ed.) Ergun TÜRKCAN, Belediyecilik Araştırma Projesi, Ankara.
- TICKELL A. and PECK J.A. (2001). "Accumulation, Regulation and The Geographies of Post-Fordism: Missing Links in Regulationist Research", *Progress in Human Geography*, No : 16.
- TOKSÖZ, Fikret. (1995), "Yerel Yönetim Sistemine Eleştirel Bir Bakış; Yeni Bir Model Arayışı", *Yeni Türkiye Dergisi Yönetimde Yeniden Yapılanma Özel sayısı*.
- TUTUM, Cahit. (1995), "Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma", *Yeni Türkiye*, Mayıs-Haziran 1995, Yıl : 1, No : 4.
- ULUĞ, Feyzi. (2004). "Yönetimde Yeniden Yapılanma ve Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı Üzerine Eleştirel Bir Bakış". *AİD*, No : 37/1.
- (http://europa.eu.int/comm/governance/index_en.html)/ *European Governance: A White Paper, Comissions of the European Communities*, Brussels